

Înălțatu-te-ai întru mărire...

Al doilea praznic împărătesc în legătură cu Sf. Paști, din cuprinsul anului liturgic este *Înălțarea Domnului sau Ispasul* prăznuit la 40 de zile de la Înviere, mai precis în Joia săptămânii a VI-a după Sf. Paști.

Înălțarea Domnului este în strânsă legătură cu evenimentul paschal al Învierii prezentându-ni-L pe Iisus Hristos Cel Înviat și preamărit în deplinătatea puterii Sale de Mare Arhieru și împărat al slavei.

El este în strânsă legătură și cu praznicul Cincizecimii sau al Pogorării Sf. Duh pentru că numai prin plecarea Sa la Tatăl, Hristos va trimite din cer pe Prea Sfântul Duh inaugurând astfel noul eon soteriologic, acela al Bisericii ca trup tainic al Său și colaborator duhovnicesc al mântuirii tuturor oamenilor.

Înviat din morți Hristos intră prin Înălțare în slava Tatălui pe care o avea „mai înainte de a fi lumea” (Ioan 17, 24), ridicând totodată la înălțimi nebănuite până atunci pe și nimeni firea omenească pe care și-a asumat-o la Întrupare și pe care a îndumnezeit-o și a pnevmatizat-o prin întreaga Sa lucrare divin-umană.

Evenimentul petrecut acum aproape 2000 de ani este redat de către Sf. Apostol și Evanghelist Luca la sfârșitul Evangheliei sale (Luca 24, 50-52) precum și în Cartea Faptele Apostolicilor al cărei autor este tot el, unde evenimentul Înălțării este prezentat pe larg (Fapte 1, 1-11). De asemenea și Sf. Ev. Marcu ne relatează foarte pe scurt Înălțarea la cer a Mântuitorului Hristos (Marcu 16, 15-19).

Încă de la Cina cea de Taină, Mântuitorul Hristos și-a pregătit pe ucenicii Săi pentru această despărțire spunându-le: „*În casa Tatălui Meu multe lăcașuri sunt... Mă duc să vă găsesc loc. Și dacă Mă voi duce și vă voi găsi loc, iarăși voi veni și vă voi lua la Mine ca să fiți și voi unde sunt Eu*” (Ioan 14, 2-3). Ba mai mult le spune că e de folos ca El să plece ca să le poată trimite pe Mângâietorul care va fi cu ei în veac, și „*îi va călăuzi la tot adevărul*” (Ioan 16, 13).

Mântuitorul Hristos, înainte de Înălțare, le încredințează ucenicilor Săi misiunea de a-i fi martori „*în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginile pământului*” (Fapte 1, 8), misiune reamintită de altfel de Sf. Ev. Matei la sfârșitul Evangheliei Sale: „*Drept aceea, mergând învățați toate neamurile botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sf. Duh. Învățându-i să păzească toate câte v-am poruncit vouă*” (Matei 28, 19).

După ce a vorbit cu ei și a petrecut împreună cu ei Mântuitorul „*i-a dus afară până spre Betania și ridicându-și mâinile i-a binecuvântat. Și pe când îi binecuvânta S-a despărțit de ei și S-a înălțat la cer*” (Luca 24, 50-52)... iar Ev. Marcu adaugă: „*Și S-a înălțat la cer și S-a așezat la dreapta*

(Continuare în pag. a 3-a)

† VISARION RAȘINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Hirotonia și instalarea P.S. Sale Daniil Stoenușu în postul de episcop-vicar al Mitropoliei Banatului și administrator al Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia

În urma recente decizii luate de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, reunit în zilele de 19-23 februarie a.c., la recomandarea înalt Prea Sfinției Sale Nicolae, Mitropolitul Banatului, s-a hotărât alegerea arhimandritului Daniil Stoenușu în funcția de episcop-vicar al Mitropoliei Banatului, cu sarcina de administrator al Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia, precum și crearea Episcopiei de aici sub dependența acestei Mitropolii.

Născut la 23 septembrie 1957 în satul Hățegel, comuna Densuș, județul Hunedoara din parohia Atanasie și Victoria, școala primară și gimnaziul l-a urmat în comuna natală după care a frecventat cursurile Seminarului teologic din Caransebeș între anii 1972-1977. După satisfacerea stagiului militar a urmat cursurile Institutului Teologic Universitar din Sibiu pe care l-a absolvit în anul 1982, luând licența în Teologie la disciplina Patrologie.

Între anii 1982-1985 a urmat cursurile pentru doctorat la Institutul Teologic Universitar din București, secția Teologie istorică, disciplina Patrologie, susținând în februarie 1988 examenul aprofundat de admisibilitate pentru doctorat la același institut.

Datorită rezultatelor obținute, în perioada anilor 1993-1996 a fost bursier al Bisericii Ortodoxe din Grecia, la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din Tesalonica, susținând teza de doctorat în octombrie 1996 cu tema „*Învățătura dogmatică în Apophthegmata Patrum*”. Într-o monahism la 25 martie 1987 în mănăstirea Hodoș-Bodrog din cadrul Eparhiei Aradului, fiind hirotonit preot pe seama aceleiași mănăstiri la 1 aprilie 1984. Din 1991 este cadru universitar la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad, disciplina Patrologie și Literatura Postpatristică. În perioada aprilie 1986 - septembrie 1996 a slujit ca preot la mănăstirea Prislop județul Hunedoara, după care a fost numit preot la biserica monument istoric din Densuș.

A publicat studii și articole de specialitate în revistele și periodicele bisericești, elaborând în manuscris un *Curs de teologie patristică* și o lucrare intitulată „*500 Capete gnostice, teologice și practice*”. Cunoaște limbile greacă și franceză. Între anii 1999-2000 a ctitorit schitul „*Retezat*” cu hramul „*Schimbarul la Față*” din Munții Retezat.

Festivitățile religioase legate de hirotonirea P.S. Sale Daniil au început sâmbătă, 31 martie, odată cu oficierea vecerniei de către mai mulți preoți, avându-l în frunte pe noul episcop-vicar. La această slujbă au asistat I.P.S. Arhiepiscop și Mitropolitul Nicolae Timotee al Aradului, Laurențiu al Caransebeșului, Sofronie al Gyulei, Lucian, episcop-vicar

(Continuare în pag. a 2-a)

ADRIAN CAREBIA

In memoriam

Se împlinesc în aceste zile scâldate în lumina binefăcătoare a Învierii Mântuitorului 7 ani de când venerabilul arhiepiscop al Eparhiei Dunării de Jos, Dr. ANTIM NICA, a trecut în Patria Cerească, după o viață dreptcredincioasă și încreștinată la Hristos, Bisericii și poporului celui dreptcredincios.

A trecut dincolo, în zărilor veșniciei încărcat de ani și de alese vrednicii după o lungă și grea suferință exact în ziua Sf. Paști, când întreaga suflare ortodoxă prăznuia Învierea Mântuitorului Cel care a călcat cu moartea pe moarte și celor din morminte viață dăruindu-le.

A închis ochii la vârsta căruntețelor cinstite, sălășluindu-se întru odihna cea fericită a așezării lui Dumnezeu în al 86-lea an al vieții sale pământești dintre care 50 i-a închinat slujirii altarului străbun ca arhieru.

S-a mutat „*la casa cea de lut a strămoșilor săi*”, după cuvântul mitropolitului cărturar Varlaam al Moldovei, lăsând în urmă o eparhie înfloritoare cu „*sate și preoți*” atașați de credința și de fire străbună, cu mănăstiri și schituri, dar ne-a lăsat nouă celor de astăzi pilda și icoana unui ierarh luminat, a unui sacerdot pătruns de sublimitatea chemării de a sluji lui Dumnezeu și semenilor.

Și lui vrednicului Antim ne apare azi majestuos, plin de har și de înțelepciune îndrumând în chip nevăzut corabia Bisericii de pe aceste binecuvântate plaiuri dunărene spre zărilor Împărăției lui Dumnezeu.

Vlădica Antim a fost omul providențial ales și trimis de Dumnezeu să slujească Bisericii în vremuri tulburi, de multe ori potrivnice creștinii.

A străbătut toate treptele ierarhice, de la aceea de preot și monah până la cea a arhieriei, încununându-și în chip strălucit studiul cu titlul de doctor, în teologie al Universității din Iași cu o teză pe deplin actuală și astăzi.

A fost rânduit de Dumnezeu în vremuri grele să-i păstorească pe românii din Basarabia istorică pentru ca numai după 7 luni de slujire, odată cu retragerea administrației românești de acolo, după 1944, să ia și el calea pribegiei, fiind ultimul episcop al străvechiului scaun eparhial din Cetatea Albă - Ismail, din sudul Basarabiei, scaun ce a fost înființat de către un alt mare ierarh cărturar Melchisedec Ștefănescu.

A fost ani îndelungați episcop-vicar patriarhal cu titlul de „*Târgovișteanul*” fiind colaborator apropiat și devotat al patriarhului de pioasă amintire Justinian Marina. În această calitate l-am cunoscut și eu, fiind apoi vreme de trei ani colegi în slujirea de episcopi-vicari patriarhali și vecini cu chiliile la Mănăstirea Antim. A fost un om de caracter, uneori poate prea intransigent, un bun liturghisitor, un bun administrator, și un om al rugăciunii, un bun misionar, un bun condeier și un comunist în adevăratul sens al cuvântului.

Dumnezeu l-a ales apoi să reînnoiească firul ierarhilor de la Dunărea de Jos, înscriind și aici pagini alese de realizări de excepție în viața bisericească de pe aceste meleaguri. Munca și strădania sa îi este continuată astăzi cu osârdie și dragoste de către actualul întâistătător al Eparhiei Dunării de Jos, P.S. Casian Crăciun devotat ucenic și colaborator al său în ultimii săi ani.

Acum la acest pios popas de pomenire al lui, ca unul care ne-am învrednicit a primi mormintele Sale îi aducem omagiu și rugăm pe Părintele Cerească să-i așeze sufletul său în ceava bineplăcuților Lui și Să-l învrednicească de cununa cea nevesteșă a slavei Sale iar amintirea lui, faptele lui, slujirea și pilda vieții lui să ne fie tuturor un far călăuzitor întru slujirea lui Dumnezeu și a semenilor.

Veșnic să-i fie pomenirea!

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

Crearea lumii și crearea omului.**Provocări și probleme la sfârșit de mileniu***

„*Al Domnului este pământul și plinirea lui; lumea și toți cei ce locuiesc în ea*” (Ps. 23, 1)

Sfânta Mare Biserică a lui Hristos, Patriarhatul Ecumenic de Constantinopol — Regina cetăților — o conferință științifică internațională asupra temei: „*Crearea lumii și crearea omului. Provocări și probleme ale anului 2000*”. Conferința a fost organizată în contextul celebrărilor consacrate celei de a două mii aniversări a Nașterii lui Hristos Mântuitorul.

Pe parcursul sesiunilor Conferinței, mai mult de 150 de participanți, veniți din lumea întreagă, reprezentând la scară internațională, în egală măsură gândirea ortodoxă și cunoașterea științifică contemporană, au examinat sub toate aspectele chestiunile majore care preocupă comunitatea științifică în ansamblu său. Participanții au dezbătut, în special, teme privind umanitatea și mediul ambiant pe baza surselor învățaturii ortodoxe și a cuceririlor

științei moderne. Acest eveniment a adunat reprezentanți ai Tronului ecumenic, ai Bisericilor Ortodoxe surori, ai sfințelor mănăstiri, ai școlilor și academicienilor teologice, precum și delegați ai vechilor Bisericilor orientale, ai Bisericii romano-catolice, ai Bisericilor și comunităților ieșite din Reformă, ai organizațiilor eclesiale internaționale, ai fundațiilor și asociațiilor culturale.

Lucrările Conferinței au fost axate pe ideea că suntem în prezența unui plan mareț al lui Dumnezeu pentru lume și umanitate. Acest plan, rod al iubirii creatoare, unificator și comunicativ al Sfinței Treimi, constituie contextul în care omul creat „după chipul” lui Dumnezeu, va fi condus spre „*asemnarea*” cu Dumnezeu.

Tematica, pe ansamblu, dezbătută în parcursul lucrărilor conferinței, a urmărit să arate cu cât mai multe probleme universale suntem confrunțați noi, creștinii, și ce poziție trebuie să adopte Biserica și teologia ei

vis-à-vis de acestea. Asupra acestui punct, s-a discutat atât la nivel mondial, se manifestă un interes crescând, cu privire la lumea naturală (creată), evidențindu-se, pe de o parte optimismul pentru progresele considerabile ale științelor naturale, iar pe de altă parte, exprimându-se îngrijorarea pentru degradarea tot mai accentuată a mediului natural.

De altfel, dogma creării lumii „*din nimic*” („*ex nihilo*”) merită astăzi o aten-

(Continuare în pag. a 2-a)

Traducere: Pr. prof.
D. ABRUDAN

* Sub genericul unei astfel de teme s-a desfășurat, între 28.VIII—2.IX.2000, o Conferință științifică internațională, la sediul și sub patronajul Patriarhiei Eumenice de la Constantinopol. Dată fiind actualitatea și importanța temei, vom reda, în traducere românească, cuprinsul mesajului final al acestei conferințe, publicat în „*Episkops*” nr. 587 din 30 septembrie 2000.

Iisus din copilărie

*Iisuse, ca să te urci la Ierusalim de Florii,
Treceai și prin oraș unde eram la școală.
Cum te-așteptau sufletele de copii să vii,
Plângând pe la gazde-n cămăruța goală!
Tu ne mântuiai și ne trimiteai iar la părinți,
Cu briși și căruțe pornindu-ne acasă
Sub soarele cu luciri fierbinți
Pe drumuri domoale de plasă.
Și ajungeam la cuiburile noastre prin sate
Înainte rândunelor întăziate.
Amurgurile își ardeau în cer rășina
Prin nori întruchipând răstăgiri și vedenii.
Clopotele mânăstire înmormântau lumina
Și lin o coborau amestecând-o-n denii.
Toată săptămâna ți-o închinam numai Ție
Și patimilor Tale minunate,
Dar bătea în noi, ascuns, tainica bucurie
Că toate sunt un joc mareț și Tu le birui pe toate.*

*Joi porneam în cete la pădure
S-adunăm călțunași și viorele,
Umpleam de chiot și cântec dealurile sure,
Uitând că ești mort și c-o să Te împodobim
cu ele.*

*Zăceau pe sfânta masă biete flori vinete,
încă înfrigurate,*

*Și printre ele lucea, vie, zăgrăvită pe icoană,
Roșia floare a coastei tale însângerate
Și stropii de sânge picurați din coroană.
Dar dacă zarzării erau înfloriți, făceam jaf,
Și te-năbușeam sub troiene de cununie
Pe Tine și tot alaiul de pe sfântul epitaful,
Iosif, Nicodim, mironosițe
Și Maica Domnului cu mahrama pe cosițe.
Vineri Te prohodeam apoi de-a bine.
Biserica era o slavă de fum și pară.
Vădanele boceau toți morții pe-afară.
Mama mă strângea la piept cu suspine
Și muream și noi toți cu Tine,
Până ce duminică înviăm iară:
Tu ca să te urci la cer și să Te schimbi la față,
Noi să ne-ntoarcem jinduți la viață,
La ouă, la miel, la cozonaci
Și la scrânciobul animat între copaci.*

*Mângâietorul încununat de spini,
Oricâte mărăcii am înghiițit pe cale,
Mi-s încă stăruiri suferinți plini
De toată mierea amintirii Tale.*

VASILE VOICULESCU

Academica

Încununarea unor susținute strădanii

Sâmbătă, 12 mai 2001, a avut loc, la sediul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, examenul de doctorat al preotului Cristian Ștefan, lector universitar la Facultatea de Teologie a Universității de Nord, din Baia Mare.

Candidatul a prezentat tema: „Misiunea creștină în Apus și Răsărit, în secolele V—X”.

Conducătorul științific al lucrării a fost pr. prof. dr. Aurel Jivi, iar din Comisie au mai făcut parte: pr. prof. dr. Mircea Păcurariu (Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”), Arhid. prof. dr. Constantin Voicu (Facultatea de Teologie a Universității din Oradea), prof. dr. Pompiliu Teodor (Facultatea de Istorie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca) și pr. prof. dr. Dumitru Abrudan (de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu) — președinte.

Fundamentată pe mărturiile extrase dintr-o vastă bibliografie de specialitate, lucrarea de doctorat a candidatului pr. Cristian Ștefan oferă bogate mărturii privind misiunea creștină în Apus și Răsărit, în răs-

timpul dintre secolele V—X. Este vorba în fapt de evanghelizarea populațiilor din Peninsula Britanică, în Olanda, Norvegia, Suedia, Finlanda, Germania, făcută de misionari de la Roma, și de vasta activitate misionară pornită din Bizanț, în Moravia și în rândul bulgarilor, sârbilor și rușilor. A fost, de asemenea, prezentată dubla operă misionară de la Bizanț și Roma care a avut drept obiectiv încreștinarea ungușorilor în Câmpia Pannonică.

Prestația candidatului a fost apreciată de comisie cu calificativul „Foarte bine”.

Proaspătul doctor în Teologie este licențiat și doctorand al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna”, a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu și a beneficiat de o bursă de studii la Universitatea din Leeds, Colegiul Teologic din Mirfield, Marea Britanie.

Pe lângă activitatea didactică îndeplinește și funcția de păstor duhovnicesc al credincioșilor din parohia Șurdești.

D.A.

Vicențiu Fântână — dirijorul corului Bisericii „St. Arh. Mihail și Gavril” din Sibiu

La sfârșitul anului trecut, pe 29 decembrie 2000, a plecat dintre noi unul dintre reprezentanții de seamă ai vieții muzicale sibiene, profesorul, dirijorul și compozitorul Vicențiu Fântână.

S-a născut la Slimnic, în ziua de 14 octombrie 1922, într-o familie de oameni harnici, cu dragoste de neam și cu o viață trăită

în limitele moralei creștine. Bunicul compozitorului, patriot și gospodar de frunte, a participat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918 și a fost primar al Slimnicului după marele act al Unirii, iar tatăl compozitorului, de asemenea, a fost primar până la 23 August 1944.

Urmează primele clase la

scoala din sat și apoi, Școala Normală „Andrei Șaguna” din Sibiu, unde are ca îndrumători în domeniul muzicii pe Timotei Popovici și Dumitru Eremia. În perioada 1946—1950, ca student al Conservatorului de Muzică „Gh. Dima” din Cluj, beneficiază de o bună pregătire profesională din partea unor dascăli de elită: Mihail Vulpescu, Si-

gismund Toduță, Lucian Surlașiu, Romeo Ghircioiașu, Tudor Jarda, Ana Voileanu.

După terminarea studiilor, în anul 1950, se întoarce pentru o scurtă perioadă în Slimnic, profesor la școala unde, cândva, a învățat și el. În anul 1951 se

(Continuare în pag. 4-a)

NICOLAE SCUTEA

(Urmare din pag. 1)

ție sporită din punct de vedere ortodox, căci ea ne sensibilizează și asupra pericolului distrugerii ei latente, (a întoarcerii în neant), ca urmare a crizei ecologice. Existența lumii nu este un scop în sine, pentru că ea nu-și găsește sensul și plenitudinea decât în relația sa cu Dumnezeu, relație care se realizează prin mijlocirea omului. Lumea, ca realitate creată, primește de la Dumnezeu substanța, forța și viața sa pentru a exista, a se menține „în ființă”, și a participa la „fericirea veșnică”. Relația sa cu Dumnezeu este necesară, pentru ca ea să poată ajunge la desăvârșire, deoarece

Crearea lumii și crearea omului

altfel este inevitabil pericolul dispariției ei.

În tradiția ortodoxă, conflictul între știință și teologie a fost evitat în măsura posibilului grație dublei metodologii epistemologice a sfinților părinți ortodocși, fondată pe distincția ontologică dintre creat și necreat.

Astfel, Biserica se bucură de reușitele științifice ale umanității. Ea consideră cu respect amestecat însă cu teamă, cu atenție și prudență, mijloacele de cercetare științifică și aplicațiile ingineriei genetice moderne, ale bio-medicinii și ale bio-tehnologiei; ea

aspiră în mod egal a instala un dialog esențial cu știința, împărțind cu ea responsabilitatea de a ușura soarta omului „care geme sub greutatea poverii”.

Totodată, ea amintește că tot ceea ce anulează respectul față de creație, ca miracol al iubirii și libertății lui Dumnezeu, alterează criteriul biblic și patristic al adevărilor etice, tulbură relațiile umane, limitează liberul arbitru și degradează unicitatea persoanei.

Descoperirile științifice care ușurează suferința umană, ameliorează sănătatea fizică și prelungesc viața umană, sunt cu adevărat daruri ale lui Dumnezeu destinate omului. Datoria Bisericii nu este de a împiedica progresele științifice, ci de a mântui omul și de a apăra valorile morale.

Viața veacului ce va să vină este viața împărăției lui Dumnezeu. Această viață începe „în timp” și se desăvârșește în veșnicie. Timpul istoriei devine locul de întâlnire cu veșnicia. Prezentul mântuitor al împărăției lui Dumnezeu se oferă „în Biserică” și durabilitate (caracterul peren) al Bisericii se află în împărăția lui Dumnezeu. Viața prezentă nu este numai o pregătire pentru viața viitoare ci și o pregustare a aceleia prin credință, prin participarea la Tainele Bisericii și prin respectul față de poruncile lui Dumnezeu. Cu cât mai mult omul respectă porunca îndoită a iubirii (față de Dumnezeu și față de aproapele), cu atât el anihilează egocentrismul său și găsește adevărata sa persoană în întâlnirea și comuniunea cu Dumnezeu și cu aproapele.

Omul, în calitatea sa de persoană, se împlinește trăind în Hristos unitatea genului uman, urmând modelul de unitate a persoanelor Sfintei Treimi. Viața sfinților este un veritabil exemplu de experiență a veșniciei, mărturie diacronică cu valoare universală. Grație lor (sfinților), noi știm că într-adevăr căutarea veșniciei, din timpul vieții pământești, îl conduce pe om la posibilitatea de a se elibera de frica de moarte și de a se împăca cu întreaga creație. De altfel, conform teologiei ortodoxe, nu numai omul ci toată creația, în calitate de nouă creație, participă la împărăția lui Dumnezeu celui în Treime.

Teologia ortodoxă, fundamentându-se pe presupuzițiile teologice susmenționate, poate discuta, fără prejudecăți, cu științele aplicate și în colaborare cu acestea să răspundă chestiunilor care, mai ales cele viitor nu foarte îndepărtat.

cinci de ani ai secolului trecut (al XX-lea), au alimentat dezbaterea socială, ca spre exemplu cea privitoare la instituția familiei, ca atare, la raporturile familiale, precum și la procesul de reproducere umană.

Nimeni nu poate contesta că „misterul” vieții, din stadiul celular și până la formarea unui organism complex, este centrat pe noțiunea de existență. Sarcina este deci o etapă de dezvoltare a unui organism viu dintr-o dată autonom, a unei existențe umane care, indiferent ce va deveni, se va împlini într-o etapă ulterioară. În consecință, nu e nici o îndoială că, după credința ortodoxă, întreruperea sarcinii este un act care trebuie evitat pentru mai multe motive. Luarea de măsuri preventive și de susținere permanentă va permite nu numai de a ameliora calitatea vieții familiale, ci și de a remedia problema denatalității.

Între altele, tradiția liturgică a Bisericii pune în evidență calitatea pluridimensională și plurivalentă a Tainei căsătoriei. Prin acest fapt, Biserica poate, în mod cert, să contribuie la soluționarea acestor probleme, la întărirea rolului și a importanței familiei pentru a forma celule sociale sănătoase.

După aceste presupuneri teologice, este posibil de a răspunde altor probleme majore ale bioeticii, cum ar fi eugenia, transplanturile de organe, clonarea și eutanasia.

Pentru acest motiv, teologia ortodoxă nu poate aborda bio-etica independent de învățătura sa dogmatică. Bioetica nu poate exista fără bio-teologie.

Bio-genetica nu trebuie să se angajeze doar pe calea și să urmeze gândirea lui Asclepios și a lui Hipocrat, ci să țină de asemenea în mod serios cont de principiile fundamentale ale Evangheliei. Caracterul antropologic și filantropic nu trebuie să fie neglijat în cercetările și aplicațiile din acest domeniu.

Opinia publică nefiind suficient mobilizată pentru a formula o bază juridică comună pentru soluționarea acestor probleme, se impune ca Biserica Constantinopolului, care deține primul rang, să ia inițiative la nivel atât interortodox, cât și intercreștin, pentru a elabora un limbaj juridic clar, conform cu preceptele evanghelice.

Mulțumind cu grațitudine lui Dumnezeu în Treime pentru darurile Sale cele bogate și reculegându-ne în fața misterului creației, noi îl slăvim pe Dumnezeu și așteptăm „ceruri noi și un pământ nou, în care să locuim dreptate” (II Petru 3, 13).

(Urmare din pag. 1)

car al Arhiepiscopiei Timișoarei, precum și numeroși preoți și credincioși.

Duminică, 1 aprilie s-a desfășurat în catedrala mitropolitană din Timișoara ceremonia hirotoniei noului episcop vicar, fiind prezenți ierarhii amintiți, alături de reprezentanți ai celorlalte culte din Timișoara și judeș.

Îndată după otpustul sfintei Liturghii a luat cuvântul I.P.S. Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae care a făcut referire la importanța deosebită a acesteia zile pentru întreaga Biserică și toți credincioșii din această parte a țării, prin hirotonirea unui episcop vicar pentru a administra Episcopia Ortodoxă Română din Iugoslavia. Înalt Prea Sfinția Sa a încercat să explice tuturor că vremurile pe care le trăim necesită o contribuție mai deosebită din partea tuturor credincioșilor la așezarea societății noastre pe temeiurile morale de dreptate și adevăr. Toate nedreptățile, crimele, furturile, nelegiuirile sunt săvârșite de oameni care probabil formal se consideră a fi credincioși ai unei Biserici, confesiuni sau ai unui cult creștin.

De aceea se impune ca toți cei ce cred în Dumnezeu, indiferent cum îl mărturisesc, să-și dea mâna pentru a contribui la redresarea societății noastre de pretutindeni, nu numai din țara noastră sau continentul nostru, ci din întreaga lume.

În încheiere a luat cuvântul noul ales, Prea Sfinția Sa Daniil Stoenscu. Prea Sfinția Sa a menționat: „Acum se încheie un capitol din viața mea și începe altul. De aceea în tonul Sfintei Evanghelii de astăzi care vorbește de cererea fiilor lui Z-vedeu făcută Mântuitorului Hristos, rog pe Bunul Dumnezeu ca de acum înainte, de-a

Hirotonia și instalarea P.S. Daniil

dreapta și de-a stânga mea pe drumul arhieriei să-mi stea dragostea și smerenia. Dragostea față de Dumnezeu, de Mântuitorul Iisus Hristos, față de Biserică și smerenia în fața lui Dumnezeu și a oamenilor”.

„Toate zilele vieții mele de până acum le înțeleg ca premergătoare, pregătitoare și înaintemergătoare acestei zile în legătură cu care pot spune că „această este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa”.

„Voi purta în inima și sufletul meu mahrama Sfintei Veronica pentru a șterge fața însângerată a poporului iugoslav. Mă duc cu ramura de măslin, cu dragostea noastră a tuturor pentru că poporul român și cel sârb sunt asemeni lui Luca și Cleopa care împreună merg spre Emaus după Înviere fiind însoțiți întotdeauna de Mântuitorul Iisus. Prin tot ceea ce doresc să fac nu vreau altceva decât să fiu un porumbel al păcii, al dragostei lui Hristos din partea poporului român pentru poporul sârb.”

★

Duminică, 8 aprilie a.c., s-a desfășurat în biserica ortodoxă din Vârșeț (Iugoslavia), instalarea Prea Sfințitului Daniil Stoenscu, încredințat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cu administrarea Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia, în cadrul sfintei Liturghii arhieresti săvârșită de Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae al Banatului și de mai mulți preoți asistați de numeroși credincioși prezenți.

La sfârșitul sfintei Liturghii arhieresti a luat cuvântul I.P.S. Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae al

Banatului care între altele a spus: „Ziua de astăzi este un eveniment deosebit de important pentru creștinii români din Iugoslavia. Potrivit rânduielilor bisericesti, acolo unde este episcopul, acolo este și Biserica, unde nu este episcop nu este nici Biserica. După ce vreme îndelungată credincioșii ortodocși români din Iugoslavia n-au avut parte de episcop, cu toate că exista aici din veacurile trecute o episcopie românească, astăzi cu ajutorul lui Dumnezeu și cu hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române comunitățile ortodoxe române din Iugoslavia au dobândit un episcop în persoana Prea Sfințitului Daniil. Momentul acesta prin care toți preoții, credincioșii, toate comunitățile din această parte a Iugoslaviei vă împărtășiți acum de un episcop trebuie să contribuie la premărirea lui Dumnezeu și la mântuirea noastră a oamenilor. În încheiere aș adresa Prea Sfințitului Daniil un cuvânt de încurajare la acest început de drum, dar și asigurarea că vom fi toți alături de el, în ceea ce privește consolidarea Episcopiei de aici, continua dezvoltare a vieții religioase și bisericesti a tuturor românilor din această țară binecuvântată de Dumnezeu. Cu aceste cuvinte vi-l încredințez pe Prea Sfințitul Episcop Daniil, cu convingerea că veți fi permanent alături de el, așa cum el va fi alături de dumneavoastră cei ce vă aflați aici, și cei care din bine uvântate pricini n-au putut să vină astăzi aici, formând o singură familie.

Prea Sfințitul Părinte Daniil Stoenscu a arătat că: „Vin la voi cu credința puternică în același Hristos, Dumnezeu adevărat și Om adevărat, care șade

Cărturari sibieni de altădată

„Apostolatul” lui Gheorghe Lazăr la Sibiu

Așa își intitulase tânărul profesor Nicolae Colan, viitorul episcop de la Cluj, apoi mitropolit la Sibiu, o conferință rostită la Avrig, în 1923, cu prilejul împlinirii a o sută de ani de la trecerea la cele veșnice a marelui dascăl al întregului neam românesc. Nici nu se putea găsi un titlu mai potrivit, căci Gheorghe Lazăr, într-adevăr, făcuse în Sibiu slujbă de „apostol”, deși mulți din contemporanii lui sibieni nu l-au înțeles; sau, mai corect ar trebui să spunem, că l-au învidiat... Patimile și invidiile n-au lipsit niciodată în decursul istoriei...

Cel mai distins fiu al Avrigului s-a născut la 5 iunie 1779 în familia unor țărani, Gheorghe și Maria Lăzăroae. După unele cercetări, s-ar fi născut numai la 9 ianuarie 1782. A învățat în satul natal, apoi și-a continuat studiile la Gimnaziul călugărilor piariști din Cluj (1799-1801), continuând la Gimnaziul din Sibiu (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr”), în 1801-1802 (în registrele matricole ale Gimnaziului sibian figura ca fiind de 18 ani). În 1802 s-a reîntors la Cluj, unde a făcut studii de Filosofie și Drept până în 1806. Încă de la începutul anului 1806, fiind încă la studii în Cluj, a solicitat Consistoriului din Sibiu un „stipendiu” pentru continuarea studiilor la Viena. În urma recomandării vicarului Nicolae Huțovici (scaunul episcopal fiind vacant), i s-a acordat un stipendiu anual în valoare de 200 florini anual, din așa numitul „fond sidoxial” al eparhiei („sidoxia” era o taxă anuală pe care o plătea fiecare familie ortodoxă pentru nevoile Bisericii). Gheorghe Lazăr se angaja ca la terminarea studiilor să lucreze ca profesor al „candidaților de preoție” la Sibiu.

Potrivit condițiilor impuse de Consistoriu, Gheorghe Lazăr s-a înscris la Facultatea de Teologie catolică a Universității din Viena, la care a urmat cursuri de Exegeza Vechiului și Noului Testament, Dogmatică, Apologetică, Morală, Filosofie, Istorie bisericească, Pastorală și Drept canonic. Pe lângă acestea, biblioteca lui Gheorghe Lazăr - cunoscută parțial - arată că în perioada studiilor vieneze a fost preocupat de probleme de Matematică, Fizică, Chimie, Inginerie, Medicină și altele.

Cu o asemenea pregătire enciclopedică, după trei ani de studii teologice la Viena, Gheorghe Lazăr se reîntoarce la Sibiu, se pare cu intenția de a candida la scaunul episcopal vacant de aici, care urma să fie completat, potrivit unei rezoluții imperiale din 25 mai 1809. De la Sibiu, a fost trimis însă, la Carloviț, pentru a face studii de teologie ortodoxă, în vederea hirotonirii într-un preot. Din nefericire, mitropolitul sârb Ștefan Stratimirovici nu l-a acceptat în Seminarul din Carloviț, se pare în urma unor intrigi și reclamații care-l aveau ca autor principal pe protopopul Gheorghe Haines din Sibiu, devenit „director al școlilor naționale neunită din Ardeal”, care desigur nu vedea cu ochi buni ascensiunea tânărului teolog din Avrig.

În această situație, Gheorghe Lazăr s-a reîntors acasă, iar la începutul anului 1810 a plecat din nou la Viena, unde a continuat să audieze cursurile de Teologie pastorală și s-a ocupat cu traducerea în românește a unor lucrări cu conținut popular - moralizator, între care: *Învățăturile morale pentru băieții ale pedagogului Johann Heinrich Campe, Istoria lui Ioan Moritz și a copiilor săi, Istoria morală a împăratului Octavian și a soției sale, Învățătura ortodoxă sau Catehismul mitropolitului Platon Levșin al Moscovei* (din nemțește), din nefericire toate pierdute.

Din această nouă perioadă a studiilor sale la Viena se cunosc mai multe memorii pe care le-a adresat Curții imperiale, prin care solicita „un ajutor în bani și grabnică aplicare la neamul său care zace în adâncul întunericii”. În mai 1810 primea 300 de florini, iar în septembrie același an 100 de florini. La 23 februarie 1811 i se acordau alți 100 de florini, ca bani de călătorie spre casă cu îndrumarea de a se prezenta la noul episcop Vasile Moga, pentru ca „să fie instruit în cunoștințele dogmatice și rituale ale Bisericii sale”, ca apoi „să poată fi promovat în trepte mai înalte, dacă, în urma moralității și a însușirilor inimii sale și a altor calități necesare, este vrednic de aceasta”.

Părăsind Viena, Lazăr se reîntoarce la Sibiu, unde se prezintă la Gheorghe Haines, pe atunci „directorul școlilor ortodoxe din Ardeal”. Deși nu va fi fost încântat de reîntoarcerea acestui tânăr atât de bine pregătit după 12 ani de studii, totuși, l-a încredințat cu pregătirea candidaților la preoție, pe care o făcuse, provizoriu, dascălul Simion Jinaru, la școala sa de pe lângă biserica „Bunavestire” („din groapă”) ctitoria lui Hagii Constantin Pop. Activitatea lui Gheorghe Lazăr la cursul de preoție de la Sibiu a început la 15 martie 1811, așa cum reiese dintr-o declarație dată de el însuși. Este greu de spus dacă Lazăr a început să pregătească o nouă serie de candidați care trebuia să urmeze cursurile timp de șase luni, ori a preluat o serie de la Simion Jinaru, completându-le pregătirea.

În acest răstimp, nou alesul episcop Vasile Moga se găsea în mânăstirea sârbească Cruședol, unde își făcea noviciatul, în vederea călugării, care a avut loc la 18 aprilie 1811. Peste câteva zile, la praznicul Sfântului Gheorghe, a fost hirotonit arhieru în catedrala din Carloviț, de către mitropolitul Ștefan Stratimirovici. Reintors acasă, la 29 iunie 1811 a fost instalat la Cluj, unde i se fixează sediul prin decretul imperial de numire. Dar la scurt timp, a cerut Guvernului transilvan acordul ca să-și stabilească reședința în Sibiu, cerere pe care Curtea din Viena a admis-o. Drept aceea, după scurt timp și-a stabilit sediul în Sibiu, într-o casă închiriată, așa cum procedaseră înaintașii săi sârbi; la 10 august 1811 aducea la cunoștința clerului lui numirea și instalarea sa ca episcop.

Probabil numai după ce s-a stabilit în Sibiu îl va fi cunoscut pe tânărul profesor de la școala de preoție. Nu se știe ce neînțelegeri vor fi survenit între ei sau care au fost motivele reale care l-au determinat pe Gheorghe Lazăr să părăsească Sibiu și să plece la Brașov, ca să-și caute o altă ocupație. Episcopul Vasile a așteptat o vreme reîntoarcerea lui, dar la 26 decembrie 1811 se plânge Guvernului transilvan. La 9 ianuarie 1812, Guvernul ordonă primarului din Brașov să-l caute pe Lazăr, să-l ancheteze în legătură cu motivele care l-au determinat să-și părăsească postul și apoi să fie trimis „sub pază” la Sibiu. La anchetă, Lazăr se plânge că de la 15 martie 1811 și până la 1 noiembrie 1811 i s-a plătit salariul în bilete de bancă devalorizate, încât din sa-

lariul său lunar de 25 de florini i s-a plătit doar o cincime, deci 5 florini pe lună. Reieșea clar că dorea o slujbă mai bine retribuită, deci un salariu corespunzător pregătirii și muncii pe care o presta. În urma raportului primarului din Brașov, Guvernul dispune să i se achite salariul de profesor, începând cu data de 15 martie 1811, în valoarea încincită a bacnotelor, adică 125 de florini lunar, cu excepția timpului petrecut la Brașov.

Se pare că și-a reluat cursurile, cu o nouă serie, încă din ianuarie 1812, căci la 3 februarie 1812 se plânge Consistoriului de lipsa de interes și punctualitate a candidaților, cerând „să li se impună să respecte cu strictețe orele stabilite pentru lecții și să nu lipsească fără a fi anunțat”. Mai solicita să se stabilească și anumite norme sau reguli de care să se conducă în munca de profesor. Așadar, Lazăr voia să fie la înălțimea chemării sale de dascăl și să formeze tineri cât mai bine pregătiți pentru viitoarea lor misiune preoțească. Din nefericire, Lazăr a întâmpinat greutăți atât din partea episcopului - care hirotonea mulți tineri înainte de terminarea cursurilor de șase luni - cât și din partea „die-cilor” săi care nu aveau nici o pregătire corespunzătoare și nici nu arătau prea mult interes pentru studiu. Se cunosc chiar câteva cazuri când Lazăr a eliminat de la cursuri pe anumiți tineri care nu corespundeau așteptărilor, dar aceștia se plângeau apoi episcopului de profesorul lor. Din „protocoalele” (procese verbale - n.n.), ședințelor consistoriale, rezultă că au existat mai multe neînțelegeri între episcopul Vasile și profesorul Lazăr, culminând cu un memoriu adresat de cel din urmă direct Guvernului din Cluj, prin care se plângea de episcop și „consistoriali”, cerând ca școala de preoție să fie subordonată direct Guvernului din Cluj sau Primăriei din Sibiu.

În cele șase luni de pregătire, Gheorghe Lazăr „teolog și profesor candidaților de preoție neuniți”, cum semna el însuși, le preda un curs de Dogmatică și de Morală, probabil după Catehismul lui Platon al Moscovei pe care l-a tradus el însuși la Viena. La aceste două discipline, se mai adăugau Cântările bisericești, Tipicul și Practica liturgică, încât aveau câte 6 ore zilnic. De aceea, în mai 1814 se plângea de greutatea predării Cântărilor bisericești și a Tipicului, fapt pentru care episcopul a chemat de la Viena pe Moise Fulea, care a fost numit „director al școlilor naționale neunită”, în locul lui Gheorghe Haines († 1812), fiind încredințat să predea și Cântările bisericești și Tipicul.

În perioada destul de scurtă a activității sale la Sibiu, Gheorghe Lazăr a încercat să remedieze - măcar în parte - și lipsa manualelor necesare într-o școală teologică. Așa se face că la 17 octombrie 1814, a înaintat Guvernului traducerea pe care o făcuse la Viena a cunoscutului *Catehism* al mitropolitului Platon Levșin al Moscovei, după o versiune germană. Guvernul cere avizul episcopului Vasile. Acesta, - probabil ofensat că Lazăr ceruse acordul pentru tipărire direct Guvernului - recomandă să fie tipărită o lucrare trimisă de Consistoriu sibian, propunere cu care Guvernul a fost de acord. Și astfel, traducerea lui Lazăr a rămas în manuscris și s-a pierdut.

La 15 martie 1815, Lazăr prezintă Guvernului un nou manuscris, și anume un *Compendiu de Geografia Transilvaniei*. De data aceasta, Guvernul și-a dat aviz favorabil și a trimis

Nicolae Vulcu, SATUL DIN VALE, Oradea 2000, 208 pag.

Satul din Vale este comuna Rahău de lângă Sebeș Alba. Descriind satul, autorul grupează materialul în următoarele capitole:

1. Satul, 2. Popa, 3. Vasile Muran, 4. Ana Muran, 5. Întoarcerea lui Vasile Muran, 6. Epitropii bisericești, 7. Viața în sat, 8. În loc de Epilog. Autorul, Nicolae Vulcu este din Rahău. A părăsit satul ca „să se facă domn”. După terminarea studiilor s-a stabilit la Oradea, în Strada Luminii. A colaborat la revista orădeană „Lumina”.

În capitolul: „Satul” descrie geografia satului, caracterul oamenilor, iubitorii de pământ, celebritățile satului, personalitățile, clădirile care se impun, cum este Școala mareață. În capitolul „Popa” îi descrie pe preoții satului care s-au impus, și dintre care îl amintim pe preotul Nicolae Cărpinișan, care a scris monografia satului premiată de „Astra” din Sibiu. Autorul se ocupă, apoi de atâtea alte celebrități precum Băscă Simeon, pictor iconar, Costandă Ioan, care a urmat Belle Artele la Budapesta, ca și de poetul Ion Răhoveanu alias Ion Băscă, care a lăsat în urma sa peste 24 de volume, proză și poezie. La fel, se cuvine a fi amintiți: profesorul Dr. Sădean Avram, doctor în drept și filosofie, Ioan Floca, profesor la Facultatea de Teologie „Andrei Șagu-

na” Sibiu, Neaga Nicolae, profesor universitar, Ing. Ioan Gosia, Nicolae Ghibu, medic, Gh. Goția, interesantul preot Hoagea, care umbla în costum românesc, și numai după barbă și pălărie cunoștea că este preot, Ioan Cărpinișan (azi în Blaj), profesorul Ioachim Rodeanu și alții. Interesantă este viața lui Vasile Martin și a Anei Muran. Într-adevăr, cei din satul din Vale iubesc pământul chiar mai mult decât cei din alte sate. Aș exemplifica aceasta cu un caz: „Am dus în pește, la un țăran bogat, un prețios profesor universitar de mai târziu și doctor honoris causa, la șapte universități. Acesta, țăranul, de teamă că va cere pământ — mi-a șoptit de 3 ori: spune-i, te rog că nu vând și nu dau pământ, nici măcar de zestre”.

Așadar dragostea de pământ a fost mai mare decât fericirea copiile sale.

Constatăm din cele scrise de autor, că epitropii bisericești sunt așa cum cade bine bisericii și nu interesului personal.

Cartea se impune prin bogăția informației și cursivitatea exprimării. Se impune și prin talentul autorului Nicolae Vulcu, care s-a documentat și în arhive, dar și din tradiția locală.

Pr. Prof. Dr. NICOLAE NEAGA

manuscrisul episcopului Vasile spre a fi tipărit și întrebuințat în școlile românești până se va alcătui un manual și mai bun. La 18 aprilie 1815 înaintază Guvernului a treia lucrare, *Gramatica româno-germană*; manuscrisul a fost înaintat Consistoriului spre revizuire, cu îndrumarea ca pe viitor Lazăr să respecte calea ierarhiei. Din păcate și aceste două manuscrise s-au pierdut, fără să fi văzut lumina tiparului.

În toată această perioadă, raporturile dintre Vasile Moga și Gheorghe Lazăr s-au agravat, mai cu seamă datorită faptului că acesta îi nesocotea cu totul autoritatea de ierarh. La un moment dat, Lazăr a fost bruscat și lovit de „diacul” Ioan Fechetici, omul de încredere al episcopului, fără ca acesta să ia vreo măsură disciplinară.

Ulterior Lazăr devine un adevărat acuzator al episcopului Vasile, în cadrul unei anchete efectuate de autoritățile locale sibiene, dar acuzațiile lui sunt considerate ca neînțemeiate.

Situația lui Lazăr a fost definitiv compromisă în urma unui raport înaintat de șeful poliției din Sibiu, la 4 iulie 1815, prin care era acuzat că duce o viață dezordonată și că a ridicat paharul în „grădina publică” a orașului în cinstea împăratului Napoleon. O asemenea atitudine nu putea fi tolerată de autoritățile de atunci, cunoscută fiind permanențele războaie ale Imperiului habsburgic cu Napoleon. Guvernatorul Transilvaniei, Gheorghe Bánffy, înaintază Curții vieneze un raport, prin care propunea o muștrare aspră pentru Gheorghe Lazăr, cu 10 zile de închisoare, în care, în două zile să fie pus la un regim de pâine și apă, iar după executarea pedepsei să se prezinte la episcop și să dea o declarație că-și va schimba atitudinea față de el. Dar Cameraria alică din Viena a considerat pedeapsa prea ușoară, drept care, la 15 septembrie 1815, a propus împăratului Francisc I suspendarea lui Lazăr din postul de profesor.

Împăratul aprobă sentința la 22 octombrie 1815, dar cu precizarea ca episcopul să-l pedepsească conform canoanelor și să fie pus sub supravegherea poliției. La 8 noiembrie 1815, Lazăr încerca o reabilitare, înaintând Guvernului transilvan un memoriu, în care relata toate neplăcerile pe care le-a îndurat din partea episcopului Vasile Moga, recomandând transferul școlii de preoție de la Sibiu la Cluj. Dată fiind sentința imperială din 22 octombrie, memoriul său a trebuit să fie pus la dosar. Cu aceasta, se încheia activitatea lui Gheorghe Lazăr la Sibiu.

A fost dureros că n-a fost înțeles și ajutat de oamenii Bisericii de atunci, căci munca lui ar fi putut contribui din plin la ridicarea nivelului intelectual al viitorilor preoți ardeleni, la îndrumarea lor în probleme spirituale, culturale, social-naționale sau de altă natură. Plecarea lui la București a fost o pierdere pentru Biserica din Ardeal, dar un mare câștig pentru întreaga cultură națională, contribuind, prin munca sa, la „regenerația românilor”, cum scria Ioan Helia de Rădulescu.

De la Sibiu, Gheorghe Lazăr a plecat la Brașov, ca dascăl în familia logofetesei Ecaterina Bărcănescu, venită din Țara Românească. În 1816 a trecut munții, stabilindu-se la București, unde își va consacra întreaga activitate pentru dezvoltarea

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Înălțatu-te-ai într-un mărire...

(Urmare din pag. 1)

lui Dumnezeu” (Marcu 16, 15-19). Sf. Ev. Luca ne arată că Iisus „s-a înălțat și un nor l-a luat de ochii lor” și că, după lămuririle date de cei „doi bărbați îmbrăcați în haine albe”, cu siguranță doi îngeri, apostolii închinându-se Lui „s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare” (Luca 24, 52).

De ce oare s-au umplut de bucurie cenicii Domnului la înălțare în loc să fie triști de despărțirea de Învățătorul lor? Tocmai pentru faptul că primiseră făgăduința Sf. Duh, a Mângâietorului care va fi cu ei. Apoi pentru că știau că Cel care plecase la Tatăl era viu și că S-a dus să le pregătească și lor loc lângă Tatăl și că Cel care s-a înălțat luase cu El întreaga fire omenească asemenea firii lor pe care o îndumnezeise și că prin trupul Său Hristos va face cale liberă spre cer tuturor oamenilor care vor crede într-însul.

Prin înălțarea Sa Hristos unește iarăși cerul și pământul și împacă firea omenească cea stricată prin patimi și prin păcat cu Creatorul ei. Înălțarea la Cer desăvârșește lucrarea Fiului lui Dumnezeu începută prin întruparea Sa când a luat chip de rob și „s-a smerit pe Sine ascultător făcându-se până la moarte și încă moarte pe Cruce” (Filipeni 2, 6-11).

Prin smerenia, prin chenoza Sa Hristos intră în slava Tatălui și odată cu El și întreaga umanitate a cărei fire este înălțată, preamărită și așezată pentru totdeauna de-a dreapta lui Dumnezeu. Patimile, umilirea și moartea lui Hristos sunt poarta spre biruința Învierii și apoi a Înălțării și a revărsării de har în ziua Cincizecimii. Pentru tot ceea ce a făcut și a suferit pentru mântuirea noastră „Dumnezeu L-a preînălțat - pe Iisus și l-a dăruit Lui nume care este mai presus de orice nume.” (Filipeni 2, 9), „ca în numele lui Iisus tot genunchiul să se plece al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt” (Filipeni 2, 10). Și pentru noi, cei de astăzi, ziua Înălțării Domnului trebuie să fie ca un *memento* pentru misiunea pe care o avem de îndeplinit în lume ca ucenici și „martori” ai lui Hristos, ca „apostoli” ai păcii și ai buneii învoiri între oameni.

Este de datoria noastră să fim convinși de misiunea la care am fost chemați, aceea de a fi martori ai Credinței, ai nădejzii și ai dragostei propoveduite de Mântuitorul.

Să cântăm și noi împreună cu Biserica imnul de biruință ce răsună în această zi în toate sfintele locașuri ca un prinos de mulțumire pentru întreaga lucrare mântuitoare a Domnului: „Înălțatu-te-ai într-un mărire, Hristoase, Dumnezeuul nostru, bucurie făcând învâțăcelor Tăi cu făgăduința Sfântului Duh, încredințându-se ei prin binecuvântare că Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii”. AMIN.

Copiii îl aleg pe Dumnezeu. Ce aleg demnitarii din Republica Moldova?

Mult așteptata Lege cu privire la „educația moral-spirituală”, adoptată anul trecut de Parlamentul Republicii Moldova, nu satisface așteptările părinților, elevilor, ale clerului bisericesc. În loc să soluționeze o problemă atât de imperioasă, ea generează mai multe disensiuni.

Problema introducerii educației religioase a început să fie mediatizată acum câțiva ani. Nu este un lucru absolut nou pentru Republica Moldova, or se știe, că până la 1940 religia a fost un obiect de studiu în școlile din Basarabia. Urmând acest exemplu, mai multe școli din capitală, în special cele private, au introdus în programele lor studiul facultativ a religiei, fapt salutat atât de elevi, cât și de părinți. Astfel încât inițiativa grupului de deputați ai Frontului Popular Creștin Democrat de a introduce religia ca obiect de studiu în învățământul de stat a fost ceva firesc. Propunerea de larg mediatizată în presa națională, fiind susținută nu numai de populație, de clerul bisericesc, dar și de funcționarii de stat. În cadrul discuțiilor pe marginea proiectului respectiv de lege se profila crearea unui sistem complex de predare, bazat pe sistemele existente deja în Grecia, România, Bulgaria, alte state post-sovietice și post-socialiste, care au readus deja religia în școală.

Și iată că, în sfârșit, Legea a fost adoptată, dar într-o formulă modificată, care stipulează introducerea nu a religiei ca obiect de predare în școală, ci a unui curs de educație moral-spirituală. La adoptarea ei în Parlament Gheorghe Duca, președintele comisiei pentru cultură, știință, învățământ și mass-media, a declarat, că denumirea obiectului nu va influența niciodată conținutul lui. Dar implementarea legii respective denotă o situație inversă.

Recent M.E.Ș. a acceptat ca proiect de predare a cursului de educație moral-spirituală două concepții, care urmează să fie aplicate de la 1 septembrie 2001 în școlile din Moldova. Aceste concepții se bazează, conform M.E.Ș., pe valori general-umane, naționale, culturale etc. În același timp ministerul de resort a respins concepția elaborată de Biserica Ortodoxă din Moldova în baza programelor din România. Mitropolia și-a exprimat în multiple rânduri poziția sa față de obiectul în cauză și față de tratarea lui de către M.E.Ș. Problema a fost abordată și la o recentă conferință de presă, la care au participat reprezentanți ai Mitropoliei, M.E.Ș., părinți, elevi.

Tatiana Neculce, specialist principal la Direcția învățământ preșcolar, primar, gimnazial și liceal de la M.E.Ș. a infirmat existența unei legi, care ar stipula predarea religiei în școală ca obiect obligatoriu. Și ea are dreptate, combătând astfel afirmația parlamentarilor precum că denumirea nu influențează conținutul. Ea a mai spus, că colegiul

ministerial nu are de gând să facă vreoa schimbare în concepțiile adoptate și că religia va fi studiată doar opțional.

Un alt oficial, Vladimir Guțanu, șeful direcției respective, a afirmat într-o conferință de presă, că M.E.Ș. sprijină predarea religiei doar ca cultură, și nu ca dogmă și canoane.

Doctorul în teologie Nicolae Fuștei susține, că în vobește concepții, aprobate de M.E.Ș., se vorbește de „Dumnezeu”, „rugăciune”, „cruce”, care de asemenea, sunt niște dogme. În acest caz statul își asumă drepturi ce aparțin exclusiv Bisericii, deoarece explicarea noțiunilor religioase nu poate fi făcută de persoane fără studii teologice. În opinia Domniei sale, cele două concepții, acceptate de M.E.Ș., nu aduc nici un folos spiritual copilului, ci doar fac mai dificil procesul de studiu. Pe când religia în școală își propune să educe un om religios, conștient de faptele sale, capabil să deosebească adevăratele valori spirituale. „Sunt trei factori, care educă personalitatea, - a spus dl. Fuștei -, Familia - Școala - Biserica. Excluderea unuia din acești factori - în cazul dat - Biserica - face această educație nedesăvârșită”. Acest fapt conduce la îndepărtarea copiilor de credința poporului lor și nerespicierea dreptului constituțional la studierea propriei confesiuni. „Credința, istoria și limba poporului nostru sunt strâns legate între ele și constituie tezaurul național, care trebuie studiat și valorificat”, - a mai spus dl. Fuștei. Această idee a fost susținută și de părinții elevilor, care nu sunt de acord cu poziția ministerului.

Nu știu care este motivul, că M.E.Ș. a respins programul Mitropoliei privind predarea religiei. Toată cultura noastră se bazează pe valorile religiei ortodoxe. De ce atunci nu învățăm ce ne aparține? În programul propus de M.E.Ș. figurează sintagma „rugăciune la Dumnezeu”, dar nu este specificat - la care Dumnezeu - Allah, Budă, Crișna? Învățăm copiii să se roage neștiind care este Dumnezeu lor adevărat. Nu este oare o absurditate? O asemenea tratare a educației spirituale, a religiei în școală este chiar păgubitoare.

Decât așa, mai bine deloc. Or, astfel este deschisă calea liberă oricăror curente religioase și pseudo-religioase străine poporului nostru.

Pe de altă parte, N. Fuștei este de părere, că adoptarea unei sau altei concepții nu depinde de conținutul ei, ci ține mai degrabă de anumite interese financiare. Or, pentru editarea manualelor necesare sunt alocați și niște bani, care pot fi gestionați cu un anumit profit de către cineva. Astfel, Mamona educată, în ultima instanță și conținutul educației moral-spirituale.

A consemnat,
Drd. OCTAVIAN MOȘIN

(Urmare din pag. a 2-a)

transferă la Școala generală nr. 15 din Sibiu. În perioada 1960—1973 este profesor la Liceul „Gh. Lazăr” din Sibiu și apoi, până la pensionare, în anul 1983, profesor și director al Liceului de Muzică și Arte Plastice. Începând cu anul 1987, până la trecerea sa la cele veșnice, s-a apropiat de corul Bisericii „Sf. Arh. Mihail și Gavril” din cartierul sibian „Trei Stejari”, pe care l-a îndrumat cu competență și pentru care a compus mai multe piese religioase — pricene, cântece liturgice, colinde. „Sosirea la corul acestei biserici, notează Vicențiu Fântână în „Amintirile” sale, a constituit pentru mine un mare și unic experiment în viață. Regretul meu este că întâlnirea cu această practică muzicală, de creație și construire muzicală bisericească s-a întâmplat puțin târziu dar, zic eu, bine că totuși s-a întâmplat”. Împreună cu profesorul Ion Vizețu, au încercat să ridice calitatea repertoriului și cea a interpretării reușind ca, la sfârșitul anului 1989, de Crăciun, să poată organiza, după modelul Catedralei Mitropolitane, un concert de colinde apreciat de numărul mare de credincioși prezenți în biserică. Multe dintre colindele, pricenele și alte cântece religioase create de Vicențiu Fântână au fost interpretate în primă audiere de corul Bisericii din cartierul „Trei Stejari”.

În creația sa religioasă, Vicențiu Fântână urmează linia strălucitoarelor realizări ale înaintașilor săi — Gheorghe Dimila, Timotei Popovici, Gheorghe Șoima, Ioan Popescu — motivându-și întreaga sa operă printr-o formație muzicală bogată și serioasă și o îndelungată experiență dirijorală și compozițională. Armonia pieselor sună plin, folosind cu pricepere registrele favorabile ale coriștilor, piesele sale sunt accesibile și vocilor mai puțin școlite. Economia folo-

Vicențiu Fântână

sirii vocilor dovedește multă măiestrie, mai ales în scurtele dialoguri polifonice din unele lucrări — *Heruvicul*, *Iubi-Te-voi Doamne*, *Pe Tine Te lăudăm, Axionul* etc. — sau în unele pricene. Întotdeauna textul, atât de important în slujbele religioase, este bine pus în valoare prin diferite procedee compoziționale — *Sfânt, Sfânt, Sfânt, Veniți să ne închinăm, Sfinte Dumnezeule* — cântările religioase create de el dând impresia unui stil echilibrat, armonios și stenic, calități apreciate în primul rând de credincioșii bisericii „Sf. Arh. Mihail și Gavril”, acolo unde aceste lucrări au fost cântate duminică de duminică în ultimii ani.

Vicențiu Fântână a acordat o mare atenție, în activitatea sa de creație dar și dirijorală, colindei, specie ceremonială cu certe rezonanțe magice ce evocă atmosfera plină de optimism și încredere în care se desfășoară colindatul de Crăciun. Cele treizeci și cinci de colinde prelucrate de el pentru cor mixt sau cor pe voci egale constituie un mic tablou al vieții de basm pe care o trăiește comunitatea creștină în preajma sărbătorii Nașterii Domnului, atmosferă creată de prezența colindătorilor care apar ca niște vrăjitori, „oaspeți buni” cu puterea de a săvârși mi-

racole, aducând în fiecare gospodărie sănătate și fericire. Simți cum pulsează în fiecare colindă — *Astăzi prorociile, Colindătorii, Călă-te-mpărat cereș, Deschide ușa creștine, În sara de Moș Ajun, Magii daruri au adus, Noi în sara de Crăciun, Sus la poarta raiului* etc. — universul lumii rurale cu acei „juni colindători” pe care compozitorul i-a cunoscut, cu siguranță, în copilărie, adevărați depozitari magici ai norocului, ai bogăției, sănătății și longevității, atât de așteptați și primiți cu mare dragoste în fiecare casă. Atlas, deopotrivă, de colindele religioase și de cele profane, compozitorul reține elementul comun ambelor specii, sărbătorul, acel duh al sărbătorii care străbate lucrările sale de la prima până la ultima notă.

Acesta a fost Vicențiu Fântână, om de o apreciată cultură generală, fire a leasă, meditativă, mereu atent cu cei din jur dar și cu sine însuși. Bun, prea bun coleg, cum îl caracteriza mai vârstnicul său prieten, profesorul și compozitorul Gheorghe Șoima, el s-a bucurat de prețuirea și dragostea colaboratorilor săi și de admirația tuturor iubitorilor de muzică. Va rămâne o pildă de ceea ce a însemnat chezașia unui prestigiu demn de noblețea idealurilor, de frumos și adevăr pe care le-a cultivat întotdeauna.

În Editura Centrului Mitropolitan din Sibiu a apărut recent ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC pe anul 2001. Prețul unui exemplar este de 30 000 lei, iar comenzile se pot face pe adresa: Arhiepiscopia Sibiului, str. Mitropoliei nr. 24, 2400 - SIBIU.

● În editura Centrului Mitropolitan Sibiu a apărut recent o nouă ediție a OCTOIHULUI MIC, solicitat foarte mult de către cântăreții de strană din Transilvania. Prețul unui exemplar legat este de 100 000 lei. Comenzile se pot face pe adresa: Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 24, 2400 SIBIU.

(Urmare din pag. a 3-a)

area învățământului românesc. Desigur, la solicitarea lui, Eforia școlilor din Țara Românească a hotărât numirea lui ca dascăl de Aritmetică și Geometrie la școala românească de pe lângă „Sfântul Gheorghe Vechi”. În februarie 1818 Lazăr a sperișca de banul Constantin Bălăceanu - pledează în Divanul țării pentru predarea unor discipline umaniste și exacte la nivel superior în limba română. Drept urmare, la 24 martie 1818, domnitorul de atunci, Ioan Caragea, aprobă „anafrauă” Eforiei școlilor privind deschiderea unei școli superioare românești la București. Ea s-a și deschis, în august 1818, în chiliile mănăstirii „Sfântul Sava” în centrul Bucureștilor, pe locurile actuale ale a Universității. Într-o „Înștiințare” către „De toată cinstea vrednică tinerime”, noul profesor, exprimându-și admirația pentru trecutul țării și pentru bogățiile ei, arăta că „patria” trebuie să fie preocupată de formarea „mădulelor următoare”, fapt pentru care invita pe toți la „izvorul tămăduirii” din noua școală românească. Expunea apoi programul de studii, desfășurat pe patru cicluri, ultimul incluzând Dreptul și Filosofie.

Se punea accentul pe o serie de alte discipline, ca Limba română, Istoria națională (care figurează pentru prima oară, ca obiect de studiu), Matematica. În felul acesta școala superioară de la „Sfântul Sava” va forma juristi, profesori de discipline umaniste, dar și primii ingineri, „hotarnici” din Țara Românească. Pe lângă Lazăr, vor mai fi numiți profesori noi, ca Eufrosin Poteca, Ioan Heliade Rădulescu, Petrace Poenaru. Lazăr preda Matematica și Filosofie, la cursurile sale asistând - pe lângă elevi - și auditorii din afară. Desigur, la sugestia sa, Eforia școlilor a decis, în 1820, trimiterea câtorva tineri la Universitățile din Paris și Pisa, pentru desăvârșirea studiilor lor, între care și călugărul Eufrosin Poteca, până atunci el însuși profesor, tineri care îi vor continua apoi activitatea la școala de la Sfântul Sava.

Pentru trebuințele elevilor săi, Lazăr a întocmit și câteva manuale, din păcate rămase în manuscris. În 1822 încerca să tipărească un curs de matematici, compilat după Chr. Wolf și după alte manuale germane; s-au păstrat doar *Aritmetica* și *matematică* și *Temeurile trigonometriei cele drepte*, precum și un capitol de *Geometrie*. A alcătuit și cursuri de *Filosofie generală*, *Logică* și *Metafizică*, prelu-

„Apostolatul” lui Gheorghe Lazăr la Sibiu

crate după Kant, dar s-au pierdut. Abia după un secol, o parte din lucrările sale au fost publicate de G. Bogdan-Duică și G. Popa-Lisseanu (în lucrarea *Viața și opera lui Gheorghe Lazăr*, București, 1924). Iar mai târziu, profesorul de Matematică Axente Creangă, de la Liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu, a editat lucrarea *Scrierile matematice ale lui Gheorghe Lazăr* (București, 1968), ca un binemeritat omagiu adus patrimonului spiritual al Liceului sibian, în care a învățat el însuși.

Gheorghe Lazăr s-a implicat și în viața social-politică și bisericească a Țării Românești. De pildă, la 20 mai 1819, a răscolit un *Cuvânt* la înscăunarea mitropolitului Dionisie Lupu, primul ierarh pământean după trei mitropoliți greci, cu îndemnuri de emancipare națională a păstoritorilor săi români, cu aluzii critice la adresa regimului fanariot care a dus la decăderea țării. „Ajungă lacrimile patriei, ajungă jugul robiei, vreme este de când cu oftare așteaptă căzuta seminție cuviincioasă izbăvire, țărâna strămoșească cu drept cuvânt pretinde acum mântuirea căzuților strănepoți. Fără sfială, întinde-ți pasul spre descoperirea brazdei strămoșești; aici frica n-are rost, sfiala zace moartă, călcată la pământ... noi toți cu bucurie îți urmăm”. La 30 iulie 1822, tot „profesorul Lazăr, învățătorul și directorul școlilor românești din București”, a rostit un nou cuvânt, la înscăunarea primului domn „pământean”, Grigorie Ghica, după înălțurarea regimului fanariot, prin care urmărea o rededeptare a sentimentelor naționale.

Gheorghe Lazăr s-a implicat în mișcarea revoluționară condusă de Tudor Vladimirescu. Se pare că l-a cunoscut prin intermediul episcopului Ilarion al Argeșului. Mulți contemporani dau mărturie cu privire la participarea directă a lui Lazăr la mișcarea revoluționară din 1821. De pildă, Ioan Heliade Rădulescu și Christian Tell scria că era zilnic la Cotroceni, unde își instalase tabăra Tudor Vladimirescu, dând îndrumări cu privire la modul de folosire a tunurilor sau la producerea unor arme noi, încât Lazăr putea fi considerat ca un adevărat sftetic militar al lui Tudor. Cărturarul venit din Ardeal era un luptător prin cuvânt, ostașul venit din Oltenia era luptătorul cu sabia, amândoi uniți în gând și simțire pentru emanciparea social-

națională și culturală a neamului.

Activitatea atât de prodigioasă a lui Gheorghe Lazăr în București a încetat pe neașteptate în 1823. Fiind grav bolnav s-a retras la un vâr al său care stătea - în condiții mai mult decât modeste - într-o vie la marginea Bucureștilor. De acolo, în iunie 1823 a fost dus de un frate al său, Onu, în Avrighul natal, petrecut până la Băneasa de elevii săi I. Heliade Rădulescu și Christian Tell, viitor general și ministru, împreună cu părinții lor. Și-a sfârșit viața în ziua de 17 septembrie 1823. Două zile mai târziu, era redat pământului în cimitirul din fața bisericii din Avrigh, în care a fost botezat și în care s-a rugat în anii copilăriei.

Moartea lui a impresionat profund pe foștii săi discipoli. Ioan Heliade Rădulescu, de pildă, a înființat o tipografie chiar pe locul casei din via în care stătuse Lazăr bolnav; în aceea tipografie s-a editat ziarul „Curierul românesc” și diferite lucrări ale lui.

Iar un alt elev, Scarlat Rosetti (implicat mai târziu în așa-numita „luptă pentru canonicitate” din timpul lui Alexandru Ioan Cuza), îi va ridica un monument funerar la Avrigh, pe care se pot citi până azi cuvintele: „Precum Hristos pe Lazăr din morți a înviat / Așa tu România din somn ai deșteptat”.

Viața și opera sa au fost cercetate de mulți istorici ai culturii și învățământului românesc de la moartea sa și până azi. Toți au avut numai cuvinte de apreciere față de opera sa de organizator al învățământului, autor de manuale școlare și orator. Nicolae Iorga, de pildă, îl considera „cel dintâi învățător de ideal național”. Nu trebuie trecut cu vederea nici faptul că în școala întemeiată de Lazăr se vor forma o seamă de cărturari de pe întreag spațiu geografic și etnic românesc, ca Nicolae Bălcescu, Ion Ghica, Cezar Bolliac, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu, viitorul mitropolit al Moldovei Iosif Naniescu și atâția alții, toți înflorâți de marea personalitate a fiului de țaran din Avrighul Transilvaniei. Un liceu din București și unul din Sibiu (în care a învățat el însuși), îi poartă numele, păstrând un adevărat cult pentru acest „apostol” al neamului.

El trebuie să rămână un model vrednic de urmat pentru orice tânăr intelectual român și mai cu seamă pentru sibiieni, pentru emanciparea politică, socială și culturală a românilor de pretutindeni.

Întâlnirea Grupului Internațional URM (Urban Rural Mission), Dakar, Senegal, 25 februarie—5 martie 2001

Mandatul programului Consiliului Ecumenic al Bisericilor intitulat *Comunitate și Dreptate în Misiune (Community and Justice in Mission)* este acela de a activa pentru ca Bisericile să înțeleagă și să practice *misiunea* și în sensul solidarității cu cei săraci și marginalizați din întreaga lume.

Misiunea Urbană și Rurală (Urban Rural Mission - URM) este instrumentul prin care Consiliul Ecumenic dorește implementarea acestui mandat. URM a fost parte integrantă a implicării în *misiune* a Consiliului, începând cu anii '60 după Adunarea Generală din New Delhi.

URM se auto-definește ca o mișcare ecumenică a solidarității cu cei marginalizați, exploatați, sau refugiați, în vederea construirii unor comunități bazate pe dreptate și lipsa oricărei discriminări, în perspectiva împărțirii lui Dumnezeu. URM consideră că această căutare a *comuniunii*, în contextul globalizării, însoțită de fragmentarea societății, marginalizare, negarea identităților și a drepturilor, individualismul crescând, constituie o problemă misiologică centrală. De aceea URM încurajează, asistă și sprijină Bisericile implicate în viața celor necăjiți prin:

- participarea la eforturile celor care au devenit săraci și marginalizați datorită structurilor nedrepte.
- construirea, organizarea și sprijinirea comunității celor aflați în necazuri și dureri.
- proclamarea vieții, a speranței și a dreptății într-o lume a deznădejdiei și a nedreptății.

Călăuzită de aceste principii, URM s-a dezvoltat, devenind o rețea (*network*) a organizatorilor de comunități, și a tuturor celor ce vor să se implice în efortul de a construi comunități umane inclusive, primind aspectul unei „familii” unite în diversitatea contextelor în care activează în cele șase regiuni: Africa, Asia, America Latină, America de Nord, Europa, Orientul Apropiat. Deși organizate diferit, fiecare regiune are un grup de lucru/contact sau un comitet, ales de obicei de a adunare regională. Aceste comitete sunt alcătuite din organizatori de comunități din diferite țări aparținând unei regiuni. În cadrul acestei structuri fiecare regiune este îndrumată de munca și reflecția grupului de contact. Planificarea activităților cât și evaluarea lor se desfășoară la nivelul regiunilor. Comitetele regionale răspund pentru păstrarea principiilor comune, strategiile fiind discutate la întâlnirile anuale ale *Grupului Internațional URM*. Acesta din urmă este format din reprezentanți aleși de fiecare regiune și din cei numiți de *Comisia de Misiune și Evanghelizare (Commission on World Mission and Evangelism - CWME)* a Consiliului Ecumenic, în fața căreia răspunde *Grupul Internațional URM*. Actuala CWME constituită după Adunarea Generală a Consiliului Ecumenic din Harare (decembrie 1998) a ales la prima sa întâlnire (Morges, Elveția, martie 2000) pe trei dintre membrii săi pentru a face parte din *Grupul Internațional URM*: Prof. Violeta Rocha, Nicaragua, Rev. Nono Kapatou, Cameroun și Pr. lect. univ. dr. Nicolae Moșoiu, România, Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu. Programul URM este coordonat de părintele Kwame Labi, preot ortodox din Ghana, absolvent al Facultății Sfântul Vladimir din New York.

URM promovează credința și viața creștină în mod *holistic*, realizând legătura dintre doctrină și practica misionară. De fapt însuși - termenul *misiune* implică o înțelegere *holistică* (*holon*=întreg): *proclamarea și împărtășirea Evangheliei prin cuvânt - kerygma, fapte - diakonia, rugăciune și cult - liturgia și prin mărturia de zi cu zi a vieții creștine - martyria; învățarea credincioșilor în vederea zidirii și întărirea legăturii lor cu Dumnezeu și între ei; și tălmădirea lor pentru a deveni integri din punct de vedere trupesc și sufleteș, și reconcilianți în vederea comuniunii - koinonia cu Dumnezeu, comuniunii între ei, și comuniunii cu întreaga creație.*

Rostul URM în lumea de astăzi este evident. Se știe că o fațetă majoră a contextului misionar contemporan este globalizarea - un fenomen relativ recent, corelativ dezvoltării economice, schimbării mijloacelor de comunicare și în consecință impuneri unei mono-culturi și a unui nou set de valori (ierarhiu a valorilor) majorității societăților umane. Aceste tendințe nu sunt absolut noi, dar schimbările politice de la sfârșitul anilor '80 le-au permis să influențeze întreaga lume, fără a fi oprite de vreo altă forță globală.

Un aspect important al globalizării este accentuarea liberalizării economiei caracterizată prin transferul nelimitat de capital la nivel mondial în scopul obținerii profitului maxim în termen cât mai scurt. Aceste operațiuni financiare au propriile lor reguli, de cele mai multe ori fără legătură cu producția reală de bunuri sau servicii. Ele au efecte

impredictibile și subminează economiile naționale, nelăsând guvernelor și instituțiilor naționale posibilitatea de a le influența. În acest sens globalizarea este o provocare și amenință înseși temelile societății umane.

În urma colapsului comunismului, piața liberă a devenit singurul sistem economic funcțional. Economia a devenit un criteriu major în relațiile umane. Întregul tărâm al realității sociale prezente, inclusiv oamenii, sunt definiți și clasificați în categorii economice și financiare. În economia de piață oamenii contează în măsura în care sunt consumatori. Doar cei care sunt mai puternici și mai competitivi supraviețuiesc. Cei care nu au valoare pentru acest tip de economie - cei săraci, bolnavi, șomeri și fără putere - sunt pur și simplu marginalizați. Excluderea acompaniată de violență fizică și spirituală a atins niveluri intolerabile în multe părți ale lumii. Impactul globalizării asupra ăzizelor țării sau regiuni în curs de dezvoltare este o problemă de viață și de moarte: asigurarea necesităților umane fundamentale ca: adăpost, sănătate, alimentație și educație în rândul celor săraci este mai deficitară decât era acum 30 de ani. Aceasta a dus la creșterea „migrației economice” a muncitorilor, țăranilor și populației autohtone, porniți în căutarea unor locuri de muncă sau ca rezultat al expulzării de pe pământurile lor.

Printre consecințele acestor tendințe este și creșterea degradării mediului. Natura este în multe locuri exploatată în mod sălbatic, ducând la crize ecologice și dezastre care amenință înseși perpetuarea vieții pe planeta noastră.

Al doilea aspect al globalizării este legat de noua tehnologie informațională și de posibilitățile de comunicare în masă a căror dezvoltare și creștere accelerată transformă relațiile umane și sociale. La prima vedere străvechiul vis de a face lumea una pare să devină în final o realitate. Planeta pare să fi devenit foarte mică. Oamenii din toate părțile lumii pot și chiar beneficiază de noile dezvoltări tehnologice. Comunicarea inter-umană înfloresc. Descoperirile științifice și medicale recente pot fi împărtășite instantaneu la nivel global. Noile mijloace de comunicare electronică pot fi folosite pentru progresul uman, pentru crearea unei lumi mai deschise și mai transparente, pentru răspândirea informațiilor legate de abuzuri asupra drepturilor omului și crime ale dictatorilor. Totodată acestea ajută asociațiile și Bisericile din întreaga lume să fie în contact perma-

ment. Dar sunt de asemenea folosite de grupuri criminale și rasiste și în special de cei care în timp de câteva secunde pot transfera milioane de dolari acolo unde vor fi capabili să obțină cel mai mare profit. Cei care nu au acces la această nouă rețea de comunicare sunt din nou excluși.

Prin procesul globalizării, „valorile” *post-modernismului* care își au rădăcinile în culturile din Vest, se răspândesc rapid pe tot globul. Identitățile popoarelor sunt în pericol de a fi slăbite sau diluate în creuzetul foarte ispititoare și atractive mono-culturi cu noul ei set de valori. Insuși conceptul de naționalitate este grav amenințat. Individualismul este preferat vieții în comunitate. Valorile tradiționale care până acum erau trăite ca valori publice sunt considerate chestiuni personale, private. Chiar și religia este tratată în principal ca o problemă personală. Experiența proprie ia locul rațiunii, cunoștinței și înțelegerii. Imaginile sunt preferate cuvintelor și au un mai mare impact asupra oamenilor în ce privește publicitatea, promovarea sau transmiterea unor idei și bunuri. Importanța momentului este accentuată; trecutul și viitorul nu mai contează. Oamenilor li se induce convingerea că ei sunt stăpâni proprii lor vieți, de aceea sunt liberi să aleagă și să ia ceea ce li se potrivește.

Forțele centripete ale globalizării sunt însoțite de forțele centrifuge ale *fragmentării*, care se simt din ce în ce mai mult. Fragmentarea este trăită la nivel personal, național și internațional. Modelele familiale tradiționale se descompun. Divorțurile înregistrează rate fără precedent și familiile cu un singur părinte se înmulțesc în numeroase locuri. Totodată oameni care au trăit împreună de generații nu mai pot vieții laolaltă. Identități culturale și etnice sunt folosite pentru a opresa alte identități. „Purificarea etnică” și genocide au loc în multe locuri producând suferințe imense.

După multe decenii de dialog ecumenic și împreună-viețuire, asistăm la o paradoxală resurrecție a confesionalismului, care este, indubitabil, în relație cu procesul fragmentării. Prozelitismul practicat de vechile și mai recente mișcări religioase proliferază peste tot.

Acesta ar fi contextul în care Biserica trebuie să mărturisească Evanghelia și să dezvolte alternative viabile fiind pe deplin fidelă misiunii „la modul lui Hristos”.

Biserica va trebui să reafirme cu curaj și perseverență *valoarea unică și eternă a ori-*

cărei persoane umane. În contextul reducționismului uman și al captivității spirituale, există semne ale căutării sensului existenței, aspirației după desăvârșire și viață duhovnicească în general. Se constată existența unui entuziasm misionar și se întemeiază noi comunități creștine.

„Viața în Hristos” implică redescoperirea identității umane depline și autentice, de aceea nu poate fi o chestiune privată ci, dimpotrivă, va modela întreaga perspectivă a vieții, oferind în același timp căi spre relațiile inter-umane. Creștinii nu pot duce o viață dihotomică: viața religioasă și cea seculară constituie o singură realitate. Viața însăși trebuie să fie o continuă *liturghie după liturghie*, o comuniune de iubire cu Dumnezeu, cu semenii și cu întreaga creație. De aceea toate realitățile cu care se confruntă omul, trebuie să fie subiecte de reflecție teologică. Credința trebuie să atingă toate domeniile vieții - inclusiv justiția socială și economică, politica, etica, genetica și mediul înconjurător - și să facă posibilă oferirea unor răspunsuri și îndrumări profetice.

O altă provocare la care misiunea creștină trebuie să răspundă este *individualismul*, care tinde să penetreze și să influențeze toate sferile vieții. Mulți concep chiar și mântuirea ca o problemă individuală, ignorând rolul comunității, al Bisericii. Viața de comuniune intratrinitară este sursa și modelul pentru diversitatea, alteritatea și relațiile fundamentate pe iubire, proprii unei comunități creștine. Biserica îl așează pe om în relație cu lumea, într-o manieră care nu este determinată de legile biologice. Creștinii primelor veacuri, care aveau clară și pură conștiința ființei Bisericii, au exprimat depășirea relațiilor determinate de ipostasul biologic, transpunând în Biserica numărul proprii familiei. Astfel, pentru ei tată nu era în primul rând și în exclusivitate cel după trup, ci Cel din ceruri, de asemenea mamă, nu doar cea după trup, ci Maica Domnului; frați, erau considerați toți creștinii și virtual toți oamenii. Nu este vorba de relații convenționale, ci de conștiința unei *consangvinități mistice*, conștiința de a avea prin Sfânta Împărtășanie același sânge, sângele lui Hristos.

Discriminarea rasială nu are nici un te-me, orice *cultură* este concepută ca rezultat

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. NICOLAE MOȘOIU
Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”
Sibiu

Între Roma și Constantinopol: Sf. Fotie, Patriarhul Constantinopolului — o viață, o istorie, un destin (I)

„Și cei înțelepți vor lumina ca strălucirea cerului și cei care vor fi îndrumați pe mulți pe calea dreptății vor fi ca stelele în vecii vecilor” (Dan. 12, 3).

Personalitate complexă, cu o istorie tot pe-atât de zbuciumată, figura Sf. Fotie, Patriarhul Constantinopolului, a dominat întreaga perioadă a celei de-a doua jumătăți a sec. al IX-lea, continuând până în zilele noastre să trezească curiozitatea, admirația, dar și împotrividerea.

Supranumit încă de timpuriu „cel Mare” și înzestrat cu o genială eficacitate și capacitate intelectuală, Sf. Fotie a reușit să restaureze și să înnoiască moral și intelectual Biserica Răsăriteană, înfăptuind totodată, prin tenacitate și energie personală, opera de misionarizare a bulgarilor și a rușilor. Datorită acestora, dar nu numai, Sf. Fotie a fost considerat ca unul dintre marii Sfinți Părinți ai Bisericii Ortodoxe.¹

1. Nașterea, copilăria, anii tinereții și cariera politică

Despre anul nașterii, copilăria și anii tinereții patriarhului Fotie nu avem date certe. Ipotezele avansate în legătură cu această temă se bazează exclusiv pe diverse conjuncturi și evenimente datate cândva în perioada de dinaintea numirii sale în demnitatea de patriarh al Constantinopolului.²

Cercetători mai vechi, precum Hergenrother și Ziegler propun ca și „terminus ante quem” pentru nașterea lui Fotie anul 827.³ Hergenrother își întemeiază punctul de vedere bazându-se pe data hirotonirii lui Fotie în treapta episcopală și anume, 857 sau 858. Pe baza acestei ipoteze avansează Hergenrother ideea conform căreia, Fotie, ca și candidat la treapta episcopală și conform prescripțiilor canonice, trebuia să fie în vârstă de cel puțin 30 de ani (altfel i s-ar fi făcut vreun reproș oarecare cu prilejul sinodului antifo-

lian, lucru despre care însă, nu există nici cea mai mică dovadă). Tocmai de aceea, Hergenrother avansează anul 827 (sau puțin mai devreme) ca dată a nașterii lui Fotie. Aceasta trebuie în orice caz să fi avut loc cândva în perioada ultimului an de guvernare a împăratului Leon al V-lea, sau în cea a lui Mihail al II-lea (816-826). Hergenrother își dezvoltă mai departe teoria, sprijinindu-se și pe aceea că, binecunoscutul misionar Constantin sau Chiril, care s-a născut în anul 827 și a murit 42 de ani mai târziu (869), a fost un foarte bun și apropiat prieten al lui Fotie, ceva mai tânăr decât acesta, și a putut chiar beneficia de cursurile pe care Fotie le-a ținut la universitatea din Constantinopol, binecunoscut fiind faptul că, în jurul anului 850 Fotie era deja profesor.⁴

Dvornik, Fritz, Beck, Erbse și Reichert așează data nașterii lui Fotie cândva în jurul anului 820.⁵ Cercetători mai noi (Ahrweiler, Treadgold, Lemerle) merg dimpotrivă, până în anul 810. Aceleași păreri se raliază și Stéphanou și Moschos.⁶ Tinnenfeld, care îi citează pe Ahrweiler și Treadgold, optează tot pentru anul 810, ca dată a nașterii lui Fotie.⁷ Ahrweiler își întemeiază părerea ținând cont de anumite evenimente ivite pe parcursul vieții lui Fotie și anume, persecuția iconoclastă și delegația trimisă la curtea arabă, premise care conduc la datarea ceva mai timpurie a nașterii lui Fotie.⁸ Alți istorici și cercetători nu pot să dea o dată precisă, oscilând între 810 și 820. Ca exemplu, putem cita aici pe Capizzi și Hoffmann, care așează chiar mai devreme, anume între 810 și 815, anul nașterii lui Fotie.⁹

Membru al unei familii de vază, Fotie s-a născut în Constantinopol. Tatăl său, Serghie, a fost un înalt funcționar și se înrudea îndeaproape (frate sau văr) cu patriarhul Tarasie, cel care a prezidat lucrările celui de-al doilea sinod (al șaptelea ecumenic) de la Niceea din anul 787. Fotie însă nu l-a cunoscut pe Tarasie, acesta murind înaintea nașterii sale. Mama lui Fotie se numea Irina.¹⁰

Dvornik ne oferă informația conform că-

reia familia lui Fotie nu era doar o familie grecească, ci ea aparținea dinastiei macedoniene, deci era o familie nobilă.¹¹ Pentru atașamentul său ferm față de cultul iconelor, ea a avut mult de suferit sub domnia iconoclastului Leon al V-lea (813-820) și a fost exilată de către împăratul Teofil (829-842).¹² Fotie însuși își elogiază ambii părinți,¹³ arătând că aceștia au mărturisit neclintit credința cea adevărată în timpul persecuției, dobândindu-și astfel prestigiul unor martiri.¹⁴ El venerea virtutea lor și supunerea lor în fața lui Dumnezeu. Din cauza credinței sale, tatăl lui Fotie și-a pierdut toate averile sale, funcția și poziția sa socială și a murit în exil.¹⁵

Se presupune că Fotie, în vârstă de 20 de ani a intrat ca profesor de filosofie la universitatea imperială din Constantinopol.¹⁶ Educația și cultura sa cuprinzătoare i-au permis să predea nu numai filosofie, ci și logică, dialectică, matematică, teologie etc.¹⁷ Strânsele și bunele relații ale fraților săi, Tarasie și Serghie (soțul Irinei, sora mai tânără a împărătesei Teodora) cu palatul imperial, i-au înlesnit și lui intrarea în viața curții imperiale. Nu mult după aceasta, Fotie a fost numit în postul de secretar imperial, în rangul primului ofițer al găzii imperiale și curând în cel de prim-ministru.¹⁸

În anul 838 Fotie a făcut parte din delegația trimisă la curtea arabă, pentru a mijloci pacea cu Bizanțul. Unii cercetători vorbesc chiar de două astfel de călătorii, una împreună cu Constantin Filosoful, în anul 845 sau 851 (după opinia unora, în anul 855, dată care este însă puțin probabilă) în Mesopotamia (Bagdad), la curtea califului Mutawakil sau Al-Watiq.¹⁹

Anul în care Fotie a intrat în viața Curții imperiale nu ne este cunoscut cu certitudine. Se presupune însă că, după moartea ultimului împărat iconoclast, Teofil (842), Fotie și-a putut începe, după toate probabilitățile, viața la curtea imperială unde, văduva împăratului,

(Continuare în pag. a 6-a)

LUCIAN D. COLDA

După înălțarea lui Iisus la cer, sfinții apostoli n-au avut alt mijloc mai adecvat pentru consolarea decât înțelegerea legăturii prin rugăciune, cu mirele înviaț din morți, plecat din mijlocul lor. În cei trei ani și mai bine, de contemporaneitate cu Iisus, în care l-au urmat de aproape, și-au împărțit chipul Fiului Omului, ceea ce le-a permis cu atât mai mult, să intre la mărțitul Domn Iisus, prin legătura intimă, personală, de rugăciune. Iată deci temeiul alegerii celui de al 12-lea apostol, înaintea pogorării Duhului Sfânt, la ziua Cincizecimii — și a nume Matia — dintre bărbății care împreună cu cei 11 apostoli s-au adunat, de la botezul lui Iisus de către Ioan, până în ziua când s-a înălțat la cer (Fapte 1, 21—22).

Prin contrast, apostolul Pavel, convertit de la iudaism la creștinism, pe drumul Damascului — cel mult în anul 37 — nu l-a cunoscut pe Iisus după trup, adică pe Iisus, omul istoric, ci pe Fiul lui Dumnezeu, înălțat la cer, întru mărirea Tatălui (Heiler Fried, Das Gebet, V-te Auflage, München, 1923, p. 241).

Înainte de convertirea la creștinism — asemeni coreligionarilor săi — Pavel a adresat rugăciuni lui Iahve, singurului Dumnezeu, creatorul cerului și al pământului, stăpânul absolut al creațiunii. Convertit la creștinism, Pavel adoră și cheamă într-ajutor pe același Dumnezeu, adorat în sânul iudaismului. În mod explicit, se roagă Dumnezeului lui Israel, pentru mântuirea poporului său, căci — zice ap. Pavel despre sine — „și eu sunt israelit, din sămânța lui Avraam, din spota lui Veniamin“ (Rom. 11, 1).

Dumnezeu pe care ap. Pavel îl adoră și îl cheamă într-ajutor, este același pe care îl adorase și-l invocase și în sânul iudaismului, dar este de asemeni Dumnezeu al umanității (V. Ermoni, Saint Paul et la Prière, II-ème éd., Paris, 1907, p. 9). Acestui Dumnezeu îi aduce mulțumiri pentru Romani, care — deși erau robi păcatului — s-au supus din toată inima dreptarului învățării cu care s-au deprins (Rom. 6, 17). Lui îi aduce mulțumiri, pentru că a sădit în inima lui Tit, aceeași râvnă pentru Corinteni (II

Rugăciunea în epistolele pauline

Cor. 8, 16). Aceluiași Dumnezeu îi aduce închinăciune, pentru grija ce le-o poartă Corintenilor, căci „într-adevăr Dumnezeu este în mijlocul vostru“ — mărturisește ap. Pavel (I Cor. 14, 25).

Prin dragostea sufletului său, ap. Pavel se înalță la Dumnezeu, în rugăciunile sale, stăpânit fiind de sentimentul recunoștinței pentru binefacerile oferite prin el în comunitățile creștine (Fil. 1, 3—5). Îi sfătuiește pe Filipeni să nu fie împovărați de griji și — prin rugă cu mulțumiri — cerele lor să fie arătate lui Dumnezeu, căruia i se cuvine mărirea în vecii vecilor (doxa is tus eonon ton eonon) (Fil. 4, 6 și 20). Cu gândul de mulțumire la izvorul a tot binele, Pavel raportează roadele mântuirii la Cel ce l-a chemat la apostolat și-i aduce mulțumiri.

Intrând în creștinism, ap. Pavel a ajuns la deplina conștiință, că Dumnezeu este Tatăl tuturor oamenilor, căruia, cu evlavie, i se adresează ca unui Tată, căci „toți câți sunt mânaiți de

Duhul lui Dumnezeu, fiii lui Dumnezeu sunt“ (Rom. 8, 14). Este drept, că paternitatea lui Dumnezeu este exprimată și în V. T.: „Tu, Doamne, ești Tatăl nostru“ — a grăit evanghelistul V.T. (Isaia 63, 16). Duhul legii vechi însă este duh de robie și de frică; al legii celei noi este duh de înfiere, prin care strigăm: Abba! (Părinte!) (Rom. 8, 15). Venind în lume, Fiul lui Dumnezeu ne-a acordat înfierea morală, făcându-ne astfel fii adoptivi ai lui Dumnezeu (Ermoni V., op. cit., p. 13—15).

În multe pasaje din epistolele sale, ap. Pavel îi adresează rugăciuni și proslăviri Domnului Hristos (o Kirios), Domnul meu!

Domnul nostru! (Dominus noster!), pentru că prin învierea sa a dobândit stăpânire asupra împărăției cerurilor. „Pentru aceasta a murit și a înviaț Hristos, ca să aibă stăpânire și peste morți și peste vii“ (Rom. 14, 9). Ca stăpân al întregului neam omenesc, din înălțimea cerului, Iisus împarte darurile sale celor ce-i solicită ajutorul. Ca răsplată pentru smerenia și ascultarea sa, „Dumnezeu l-a prea înălțat și i-a dăruit lui numele care este mai presus de orice nume, ca întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământesti și al celor de desub și toată limba să mărturisească (faptul), că Domn este Iisus Hristos, întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl“ (Filip. 2, 9—11).

Apostolul Pavel a afirmat de multe ori, că Dumnezeu este Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos (Efes. 1, 3) și iarăși: „Bine a voit (Dumnezeu) să descopere pe Fiul său întru mine, ca să-l propovăduiesc între neamuri... fără să mă sfătuesc cu nici un om“ (Gal. 1, 15—16). Ca urmare, Mântuitorul este mereu prezent în gândirea ap. Pavel. Aproape niciodată, sufletul acestui apostol nu s-a înălțat spre Dumnezeu, fără ca — într-un fel oarecare — să treacă prin Iisus. În acest sens, solicită el: „Toți laolaltă și cu o singură gură, să preamăriți pe Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru” (Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Întâlnirea Grupului Internațional URM

(Urmare din pag. a 5-a)

atât al harului lui Dumnezeu cât și al creativității umane. Cultura include totalitatea elementelor constitutive vieții, tot ceea ce este esențial pentru înțelegerea relației cu Dumnezeu, cu semenii și cu natura. Religia este parte a culturii, adesea inima acesteia. Desigur, orice cultură poate exprima iubirea lui Dumnezeu și nici una nu are dreptul să se considere noma exclusivă pentru legătura lui Dumnezeu cu omul. Când Evanghelia interacționează în mod autentic cu o cultură, se înrădăcește în acea cultură, afirmând unele aspecte ale respectivei culturi, dar în același timp va critica și transforma altele. Prin astfel de procese culturale pot fi transfigurare, dar pot și ilumina și îmbogăți înțelegerea Evangheliei. În orice cultură Evanghelia trebuie proclamată folosind limba și simbolurile respective.

Pluralismul religios a devenit una din cele mai serioase provocări pentru misiunea creștină în secolul următor. Datorită emigrărilor, pluralismul religios este un fenomen prezent în țări și zone tradițional creștine. Apar astfel, în mod inevitabil, probleme teologice cu privire la mântuirea însăși, deoarece nu putem pune limite lucrării mântuitoare a lui Dumnezeu, chiar dacă afirmăm că unicul Mântuitor este Iisus Hristos, Arhetipul și împlinirea omului.

Un alt fenomen care poate afecta receptarea mesajului creștin este relativismul dezvoltat în special printre filozofii și oamenii de știință din Occident. Potrivit concepției post-moderne, noțiunea de adevăr absolut și universal, în politică, științele sociale, economie sau chiar în domeniul religios, este așezată sub semnul întrebării sau respinsă. Adevărul este privit ca o chestiune de discernământ individual, ca o preferință, experiență și decizie de genul „alege și servește-te“. Nu mai există un adevăr obiectiv, universal și absolut, ci „adevăruri“ care sunt paralele, dar coabitează. Există voci care cer să se renunțe la atitudinea „arogantă“, manifestată prin prezentarea creștinismului ca unicul adevăr care duce la mântuire, și cer să fie considerat doar unul din multele adevăruri existente în diferitele religii și în creație în general.

Societatea post-modernă impune dialogul ecumenic și chiar cel inter-religios. Dar orice încercare de a-L mărturisi pe Hristos împreună este subminată de prozelitism și de pericolul relativizării învățării de credință (v. documentul *Mission and Evangelism in unity Today* al CWME).

Primii creștini stăruiau în „învățătura Apostolilor“ — te didahe ton Apostolon, doctrina Apostolorum, în părtășie — te koinonia, comunicare, în frângerea pâinii — te klasei ton arton, fractionis panis, și în rugăciuni — tais proseuchais, orationibus“ (F. Ap. 2, 42). Succesiunea este de la sine grăitoare. Nu putem fi în deplină comuniune prin împărțirea din același Potir, cât timp nu avem aceeași credință și viață frățască. Creștinii se pot ruga împreună pentru unitate și pot face fapte bune, pregătind astfel atmosfera propice receptării unor viitoare posibile convergențe doctrinare.

În acest context misionar URM este mai mult decât „vocea celor fără voce“, scopul său este mai degrabă acela de a permite celor fără voce să aibe propria lor voce, pentru a deveni propriii lor apărători. Astfel oamenii își pot redobândi încrederea în ei, demnitatea pierdută, își pot croi un rost nou în viață.

Recenta întâlnire a Grupului Internațional URM în Dakar, Senegal a oferit posibilitatea revederii vechilor membri, dar și prezen-

tarea celor noi. Vizita de două zile întreprinsă de grup în sudul Senegalului, în regiunea Casamance, a prilejuit cunoașterea situației din această zonă de conflict, cauzat de lupta pentru secesiune. După cum se știe împărțirea teritorială a Africii s-a făcut adesea conform interesului colonial, de aici anumite conflicte ivite ulterior cuceririi independenței. După ce au fost primiți cu mult entuziasm de un mare număr de tineri, membrii grupului au participat împreună cu ei la un marș pentru pace. Apoi au fost primiți și au purtat convorbiri atât cu autoritățile locale cât și cu șeful mișcării secesioniste, abatele Augustin Diamacoune Senghor, aflat în domiciliu forțat într-o clădire a Bisericii Romano-Catolice, păzită de armată. Lucrările grupului au continuat în Dakar, unde s-au prezentat rapoartele celor șase regiuni și s-a stabilit strategia și programul pentru următoarea perioadă, de asemenea și locul viitoarei întâlniri din martie 2002 (Brazilia). Ospitalitatea africană a fost copleșitoare, grupul fiind deosebit de impresionat și de colaborarea creștinilor cu musulmanii în special de asociația culturală ACAPES care promovează solidaritatea atât între elevii școlilor pe care le coordonează, cât și între părinții lor.

Delegații au avut prilejul de a se familiariza cu problemele Africii, datorită participării la Forum-ul african, desfășurat în clădirea UNESCO din Dakar în ziua de 2 martie, unde s-a vorbit despre renașterea celui mai oroposit continent. Vizitarea insulei Goree, aflată în proximitatea portului Dakar, locul de pe care, timp de peste trei secole (până în 1848), zeci de milioane de africani au pornit pe drumul fără întoarcere al sclaviei. Aceste tragice realități l-au determinat pe reprezentantul român să vorbească despre importanța unei „culturi a restituției“; cei care au profitat atât de mult timp de pe urma exploatarea populației Africii ar trebui să se simtă obligați să contribuie la vindicarea rănilor trecutului, și din păcate adesea, și ale prezentului, deoarece astăzi există noi forme de sclavie, de aceea Biserica nu poate să tacă, ci trupul eclesial reacționează profetic (v. I Cor. 12). Ideea promovării acestei „culturi a restituției“ de către Bisericile din țările bogate a fost extrapolată și la nivelul Europei, deoarece popoarele din est au suferit, au fost victimele unor aranjamente politice arbitrare (de la Yalta la Malta). Ideea va fi reluată și susținută la întâlnirea URM pentru Europa din Germania, august 2001, prima întâlnire a unui grup de zece membri aleși la întâlnirea URM pentru Europa (din Huissen, Olanda, ianuarie 2001), pentru a îndruma formarea unei mese rotunde privind misiunea URM în Europa.

În viitorul apropiat estul Europei va constitui o preocupare majoră pentru URM, iar România, se dorește a fi centrul pilot de unde se vor putea extinde programe URM și în celelalte țări ortodoxe europene. Nu e vorba de programe prestabile, ci doar de sensibilizare, de împărțirea unor gânduri și experiențe, de asistență și sprijin deoarece URM este o mișcare ce emerge din interiorul Bisericii, Duhul Sfânt revărsă mereu darurile Sale în Biserică, noi trebuie să fim disponibili pentru a le primi, de aceea toți credincioșii sunt chemați să fie membri activi, vii ai Trupului Domnului și să facă misiune „la modul lui Hristos“ Cel Care spune:

„Duhul Domnului este peste Mine, pentru care M-a uns să binevestesc săracilor; M-a trimis să vindece pe cei zdrobiți cu inima; să propovăduiesc robilor dezrobirea și celor orbi vederea; să slobozesc pe cei apăsați“ (Lc. 4, 18).

Între Roma și Constantinopol

(Urmare din pag a 5-a)

Teodora, înrudită cu mama lui Fotie, guverna deja împreună cu logotetul Teoctist, în numele fiului ei minor, Mihail al III-lea. În anul 856 însă, prin asasinarea lui Teoctist, Cezar Bardas, fratele Teodorei, și-a însușit regenta și a exilat-o pe Teodora într-o mânăstire.²⁰ Mihail, în vârstă de aproximativ 17 ani,²¹ reprezentase pentru Bardas cel mai bun mijloc pentru satisfacerea ambițiilor sale politice. Teodora fusese de fapt total deposedată de putere, atunci când fusese dusă cu forța în mânăstire.

Patriarhul Ignatie al Constantinopolului a dezaprobat însă în mod public acest comportament inuman al lui Bardas și nu a făcut din aversiunea sa față de acesta nici un secret. Mai mult: când s-a răspândit zvonul, conform căruia Bardas trăia în incest cu soția fiului său decedat, Ignatie, fără a verifica exactitatea faptelor, l-a exclus pe Bardas, în mod public, de la primirea euharistiei. Când s-a văzut și în situația de a-i acorda chiar el fostei împărăteasă voalul monahal, Ignatie a refuzat categoric, probabil și din loialitate față de cea care îl ridicase la demnitatea de patriarh.²² Pentru Bardas a fost însă acum măsura plină. La 23.11.858 îl acuză pe Ignatie de înaltă trădare și-l exilează pe insula Terebinthos.²³ Ignatie însuși, în interesul bisericii demisionează, sub condiția că, noul patriarh va recunoaște legitimitatea patriarhatului său și hirotoniile episcopale pe care le săvârșise. Chiar el va fi cel care îi va stimula pe adepții săi să aleagă un nou patriarh.

Împotriva lui Ignatie, numit și „zelotul“, ca unul care făcea parte din partidul ultraconservator al călugărilor studiiți, Cezar Bardas s-a folosit de partidul „moderaților“, aflat sub conducerea arhiepiscopului Grigorie Asbestos al Syracusei.²⁴ Acesta fusese bruscat chiar de către Ignatie în timpul ceremoniei de instalare a sa în demnitatea de patriarh, și la scurt timp după acest episod, deus și ex-communicat, pe baza unor nefondate acuzații, conform cărora, arhiepiscopul Grigorie săvârșise unele hirotonii necanonice, din însărcinarea fostului Patriarh, Metodie, între timp decedat. Prin aceste ilegite și abuzive măsură însă, Ignatie făcea primul pas spre o dispută cu Roma (care și-a însușit cazul lui Grigorie Asbestos al Syracusei, care se adresase Romei pentru clarificarea situației, în baza dreptului de apel existent), dispută care va degenera într-o ceartă cu un final tragic (cunoscută în istorie sub numele de schisma fotiană), antrenând într-o furtună extraordinară nu doar nume precum Fotie, Grigorie și Ignatie, ci destinul a două Biserici: cea a Romei și cea a Constantinopolului.²⁵

(continuare în numărul viitor)*

1 K. Fritz, art. Photius, în: EKL 3 (1959) 213.
2 J. Hergenrother, Photius, Patriarch von Konstantinopel. Sein Leben, seine Schriften und das griechische Schisma I (Regensburg 1867) 315.
3 F. R. Gahbauer, Photius - Heiliger und Feind Roms? Gelehrter, und Ökumeniker auf dem Patriarchenstuhl von Konstantinopel, in: Der christliche Osten. Amtliches Mitteilungsblatt der Catholica

Unio Deutschlands und der Schweiz 53 (1998) 184. Vezi de aceea și K. Ziegler, art. Photius (13), in: PRE 20/1 (1941) 667-737 și art. Photius, in KP 4 (1979) 813.

4 J. Hergenrother, op. cit., 315-316.
5 F. Dvornik, art. Photius, Patriarch, in: LTHK² 8 (1963) 484; K. Fritz, art. Photius in: EKL 3 (1959) 213; H. - G. Beck, art. Photius, in: RGG³ 5 (1961) 363; E. Reichert, art. Photius, Patriarch von Konstantinopel, in: BBKL 7 (1994) 557; H. Erbe, art. Photius in: LAW 2 (1995) 2317.

6 P. Stéphanou, art. Photius, patriarche de Constantinople in: Dsp 12 (1984) 1397; D. Moschos, art. Photius, in: MarL 5 (1993) 208.
7 F. Tinnenfeld, Art. Photius, in: TRE 26 (1996) 586 și art. Photius, in: LMA 6 (1993) 2109. Vezi de aceea și H. Ahrweiler, Sur la carrière de Photius avant son patriarcat, in: Byz 58 (1965) 348-363; W. T. Treadgold, The Nature of the Bibliotheca of Photius (Washington 1980) (=DOS 18); P. Lemerle, Le premier humanisme byzantin (1971) (=BByz.E 6) 177-204.

8 F. R. Gahbauer, art. cit., 184.
9 C. Capizzi, art. Photius, hl., Patriarch von Konstantinopel, in: LTHK³ 8 (1999) 267; G. Hofmann, art. Photius, Patriarch, in: LTHK¹ 8 (1936) 254.

10 F. Dvornik, art. cit., 484; F. Tinnenfeld, art. cit., 586.

11 F. Dvornik, Le schisme de Photius. Histoire et légende (Paris 1950) 31.

12 E. Amann, art. Photius, in: DThC 12 (1935) 1537; F. Dvornik, art. cit., 484; Idem, op. cit. supra, 31; F. R. Gahbauer, art. cit., 184; P. Stéphanou, art. cit., 1397.

13 Phot., ep. 63 (in ed. Montacut., ep. 234, p. 347), in: PG 102, 971 D.

14 Idem, ep. ad Eccl. Antiochen., in: PG 102, 1020 A.

15 J. Hergenrother, op. cit., 320-321.
16 C. Capizzi, art. cit., 267-268.

17 E. Reichert, art. cit., 557; J. Hergenrother, op. cit., 324-327.

18 G. Hofmann, art. cit., 254-255.
19 F. R. Gahbauer, art. cit., 185; C. Capizzi, art. cit., 268; G. Hofmann, art. cit., 255; F. Dvornik, art. cit., 484; P. Stéphanou, art. cit., 1397; V. Yioultis, art. Photius, in: EncRel 11 (ed. M. Eliade, New York 1987) 318.

20 F. Tinnenfeld, art. cit., 587; Idem, art. cit., in: LMA (v. supra), 2109; G. Hofmann, art. cit., 255; F. Dvornik, art. cit., 484; C. Capizzi, art. cit., 263; P. Stéphanou, art. cit., 1398.

21 H.-G. Beck, Geschichte der orthodoxen Kirche im byzantinischen Reich (Göttingen 1980) (=KIG I) 97.

22 Ibidem, 97-98.
23 F. Dvornik, art. cit., 484.
24 C. Capizzi, art. cit., 268.

25 H.-G. Beck, Die byzantinische Kirche im Zeitalter des photianischen Schismas, in: HKG 3/1 (Freiburg, Br./Basel/Wien 1985) 199.

* Citările au fost făcute după normele internaționale în vigoare: prima cifră reprezintă numărul volumului cifra dintre paranteze reprezintă anul apariției iar ultima cifră indică pagina sau coloana din care s-a făcut citarea; cifra micșorată ce însoțește uneori publicația citată, reprezintă numărul ediției respective; semnul = indică seria publicației respective.
Abrevieri: BBKL - Biographisch-bibliographisches Kirchenlexikon; Byz - Byzantinische Zeitschrift; Bbyz.E - Bibliothèque Byzantine. Etudes; DOS - Dumbarton Oaks studies; Dsp - Dictionnaire de spiritualité; DThC - Dictionnaire de théologie catholique; EKL - Evangelisches Kirchenlexikon; EncRel - Encyclopaedia of religion; HKG - Handbuch der Kirchengeschichte; KIG - Kirche in ihrer Geschichte; KP - Kleine Pauly; LAW - Lexikon der alten Welt; LMA - Lexikon des Mittelalters; LTHK - Lexikon für Theologie und Kirche; MarL - Marienlexikon; PG - Patrologie cursus completus. Accurately Jaques-Paul Migne. Series Graeca; PRE - Pauly Real-Encyclopädie der classischen Alterthumswissenschaft; RGG - Religion in Geschichte und Gegenwart; TRE - Theologische Realenzyklopädie.

Din teacurile străvechii Tipografii Arhidiecezane din Sibiu, întemeiată cu 150 de ani în urmă de mitropolitul Andrei Șaguna, a ieșit recent o nouă lucrare a Întâistătorului Mitropoliei Ardealului Dr. Antonie Plămădeală intitulată sugestiv „Cuvinte duhovnicești”, Sibiu, 2000, 390 pagini.

Lucrarea aceasta este o verigă din lanțul de aur al celor peste 25 de lucrări ale Înalț Prea Sfinției Sale și care-l plasează în galeria ilustrilor ierarhi cărturari și patrioți pe care i-a avut Biserica noastră în general și Biserica transilvană în special.

„Cuvinte duhovnicești” se vrea să fie în același timp un prinos de mulțumire pe care ierarhul transilvan îl aduce Bisericii ardelenne și deopotrivă un prinos de recunoștință pentru atâtea mari figuri ale teologiei și spiritualității românești.

Lucrarea cuprinde modele de intruchipat pentru viața duhovnicească și pentru desăvârșirea cea întru Hristos, dar și metode și căi prin care se poate ajunge la viața îmbunătățită și anume: asceza, ostenele duhovnicești, renunțările de tot felul, rugăciunea

Lumină spre desăvârșire

inimii și a minții, etc.

Autorul se ocupă pe larg în paginile acestui adevărat tratat de teologie mistică, tratând despre ascultare și despre libertate în tradiția ortodoxă, despre ascultare și disciplină, despre iertare și despre smerenie, despre mândrie ca păcat luciferic, despre paza gândurilor și despre rugăciunea făcută din inimă. Este subliniat rolul de căpetenie al îndrumătorului spiritual, respectiv al duhovnicului în viața duhovnicească a creștinului, în capitolul intitulat atât de sugestiv „Dumnezeu ascultă pe cel care-și ascultă duhovnicul”.

Nu lipsesc paginile despre rugăciune și despre necesitatea împlinirii ei cu postul și cu faptele bune, despre paza simțurilor, despre conștiință ca far călăuzitor al nostru de la Dumnezeu și despre via-

ța în Hristos.

Lucrarea cuprinde adevărate pagini de catehism, de morală creștină și de teologie dogmatică și chiar de teologie biblică.

Portrete admirabile face autorul în ea unor mari personalități ale vieții duhovnicești din primele veacuri creștine, unor „eroi ai credinței” cum ar fi Sf. Antonie cel Mare, avva Moise cel din pustie, Sf. Efrem Sirul, Avva Amona, dar și unor mari duhovnici ai epocii noastre cum ar fi Părintele Paisie din Moldova, de la Sihla și părintele Dometie Manolache de la Râmeți.

Nu sunt trecute cu vederea nici marile praznice ale anului bisericesc, care sunt explicate și aprofundate în înțelesul lor mistico-liturgic și în contextul vieții creștine actuale.

Iată pe scurt cuprinsul bogat și variat al acestei

lucrări recente a I.P.S. Mitropolit Antonie, care ne îmbie la bucuria lecturii unei cărți de căpătâi în spiritualitatea ortodoxă românească.

Iată ce spune în prefață chiar I.P.S. Sa: „Cred că această carte e mai mult decât folositoare. Trebuie citită cu multă atenție și nu trebuie să ne grăbim. Trebuie să intrăm în ea cu răbdare. Să ne oprim când am citit o pagină, când am terminat de citit un studiu. Să-l trecem prin tot studiul nostru și apoi să mergem mai departe. Căci cartea aceasta e mai mult decât o carte.

Doresc tuturor cititorilor ei o lectură bună, liniștită, fiindcă această carte e o carte de învățătură. Mai mult decât o carte de lectură care se citește o dată și apoi se lasă bibliotecii. E o carte care trebuie reluată mereu”.

Să ne străduim să o citim și mai ales să ne modelăm sufletele și inimile noastre după cuvintele de har și de credință ale acesteia întru dobândirea vieții celei noi și a mântuirii.

† VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU a săvârșit următoarele:

- 29 MARTIE a.c., — P.S. Sa a primit un grup de studenți teologi de la Colegiul Inverii din Mirfield - Anglia, aflați în vizită la Sibiu.
- 30 MARTIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană, hirotonind întru diacon pe tânărul teolog Cristinel-Nicolae Husarciuc.
- Seara a săvârșit tot acolo Denia Acatistului Maicii Domnului.
- 31 MARTIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica parohială din Săcădate, prot. Avrig, roștind cuvânt de învățătură.
- La timpul potrivit a hirotonit întru preot pe diaconul Cristinel Husarciuc pe seama acestei parohii. A cercetat și biserica „Botezul Domnului” din aceeași parohie precum și șantierul noii biserici din Sibiu - Mihael Viteazu (Preot paroh Achim Băcilă).
- Seara, a săvârșit Vecernia în Catedrala mitropolitană.
- 1 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Bradu, prot. Avrig, roștind cuvânt de învățătură.
- P.C. Pr. paroh Vasile Nechifor a fost hirotesit întru sachelar.
- A cercetat în aceeași zi și a predicat în bisericele parohiale din Șelimbăr, Bungard și Veștem, prot. Sibiu.
- Seara a participat la Concertul coral de Paști susținut în Catedrala de Corala mitropolitană din Sibiu.
- 2 APRILIE a.c., — P.S. Sa a susținut o conferință având ca temă „Săptămâna Patimilor” la Grupul Școlar din Copșa Mică.
- A cercetat biserica Sf. Ioan Botezătorul din Copșa Mică și șantierul noii biserici din Slișnic, prot. Sibiu.
- 4 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.
- A participat la vernisajul expoziției de icoane și ouă încondeiate, deschisă la Muzeul Artelor din Sibiu, roștind un cuvânt de învățătură.
- 6 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.
- Seara a slujit Pavecernița Mică și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- 7 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
- A săvârșit un Te-Deum la Școala de Aplicație și rachete „Ioan Vodă” din Sibiu cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la înființarea acesteia.
- La orele amiezii a săvârșit slujba parastasului pentru Arhim. Sofronie Achim la Mănăstirea Orlat și a predicat.
- Seara a slujit Vecernia și Litia în Catedrală.
- 8 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrală (Duminică Florilor).
- 9-15 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit toate serviciile divine din Săptămâna Patimilor în Catedrala mitropolitană Sibiu.
- 15 APRILIE a.c., — P.S. Sa a oficiat slujba Invierii și Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala mitropolitană.
- A săvârșit în sobor, seara slujba Vecerniei în Catedrală (A doua Inviere) la care s-a citit Evanghelia în 12 limbi.
- 16 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala din Mediaș, roștind cuvânt de învățătură. A înmănat P.C. prot. Ioan Găban Crucea Patriarhală, oferită de P.F. Teotist.
- A cercetat noua biserică din Mediaș, cartierul Vitrometan, aflată în construcție și șantierul bisericeilor „Sf. Dumitru” din Mediaș și „Invierea Domnului” din orașul Dumbrăveni.
- Seara a săvârșit Vecernia și a predicat în biserica „Sf. Arhangheli” din Dumbrăveni (Pr. Paroh Erneanu Cornel).
- 17 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în monumentală biserică din Jina, prot. Săliște, roștind cuvânt de învățătură.
- A oficiat un parastas pentru preotul Crăciun Poplăcean, fostul paroh al bisericii.
- Seara a slujit și predicat la slujba Vecerniei în biserica „Sf. Arhangheli” din Rod, prot. Săliște (preot paroh Sorin Bucur).
- A cercetat în aceeași zi bisericele parohiale din Poiana Sibiului.
- 19 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
- 20 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la Mănăstirea „Brâncoveanu” - Sâmbăta de Sus, cu prilejul hramului „Izvorul Tămăduirii”, hirotonind întru diacon pe monahul Daniel Breban.
- În aceeași zi a cercetat canonic cele două biserici parohiale din Cârțșoara și Mănăstirea de maici de la Cârțșoara unde s-a construit recent o nouă biserică.
- Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- 21 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană la care a asistat și un grup de studenți de la Conservatorul din Graz - Austria cu care a avut apoi o întâlnire protocolară.
- Seara a slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană.
- 22 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârșit slujba de binecuvântare a noii picturi din biserica „Sf. George” a mănăstirii Bunești și Sf. Liturghie arhierescă, roștind cuvânt de învățătură. Monahul Dometie Comănic a fost hirotonit întru ierodiacon.
- Seara a slujit și predicat la Vecernia în biserica „Sf. Treime” din Rupea (Pr. paroh Dorin Străulea).

Arhid. VASILE AVRAM

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SĂLIȘTE

- Parohia ortodoxă română JINA - la transferări
- Parohia ortodoxă română POIANA I - la transferări

Termen de concurs: 1 MAI - 1 IUNIE 2001.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cerere în termenul legal la Of. Protupoștii, anexând adevărinate cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Protupoștii ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa, vechimea în funcția anterioară examene absoluite, situația socială (domiciliul, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului. Vechimea în prelie trebuie să fie de minimum 5 ani.

Termen de contestație: 15 zile de la data numirii.

Nu se primesc dosare din alte Eparhii.

† ANTONIE
Arhiepiscop și Mitropolit

Pr. SIMION SĂSAUJAN
Consilier Ad-tiv Bisericesc

Cu prilejul Sf. Sărbători ale Paștilor din acest an, Arhiepiscopia Sibiului a oferit ajutoare bănești și materiale Caselor de Copii din Sibiu, Centrelor de plasament și altor persoane fizice în sumă de 17.550.000 lei din Fondul Filantropic Eparhial. Și la nivel de parohii au fost organizate de Sf. Sărbători acțiuni de ajutorare cu bani și alimente a celor aflați în nevoi.

(Urmare din pag. a 6-a)

Iisus Hristos” (Rom. 15, 6) și „toate să le faceți în numele Domnului Iisus și prin el să mulțumiți lui Dumnezeu și Tatăl” (Col. 3, 17), (Heiler F., op. cit., p. 242).

Din epistolele pauline și din relatările Faptelor apostolilor reiese, că sf. ap. Pavel s-a distins și prin practica rugăciunii, oriunde de era cazul, cu toate că nu ne-a transmis nici un model de rugăciune, asemănător Rugăciunii domnești. Pavel, împreună cu presbiterii bisericii din Efes, „a ingenunchiat și s-a rugat cu ei toți” (Fapte 20, 36). Împreună cu tovarășii de călătorie, „la țărnel mării am ingenunchiat și ne-am rugat” (Fapte 21, 5). La Ierusalim, ap. Pavel s-a rugat în templu și — fiind răpit în extaz — L-a văzut pe Domnul (Fapte 22, 17—18). Văzând pe frații care au venit de la Roma, până la Forul lui Apîu... ca să-l întâmpine, Pavel a mulțumit lui Dumnezeu (Fapte 28, 15). Fiind răpit până în al treilea cer, ap. Pavel mărturisește despre sine: „De trei ori am rugat pe Domnul, ca să-l depărtez (pe îngerul Satanei) de la mine” (II Cor. 12, 8). În epistolele sale, ap. Pavel face și referiri, cu caracter general, la rugăciunile efectuate: „în rugăciunile mele” (Rom. 1, 10), „în toate rugăciunile mele, mă rog pentru voi toți cu bucurie” (Fil. 1, 4), „noaptea și ziua ne rugăm cu ardoare” (I Tes. 3, 10).

În cea mai mare parte a rugăciunilor și a doxologiilor sale, ap. Pavel asociază pe Dumnezeu Tatăl și pe Domnul Hristos, în raporturi ale căror nuanțe permit mai buna sesizare a importanței acestui mod de a procedea (Ermoni V., op. cit., p. 22—23). „Dar vouă și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Domnul nostru Iisus Hristos” (Col. 1, 2). „Mulțumim Tatălui celui ce ne-a învrednicit pe noi să luăm parte la moștenirea sfinților... El ne-a scos de sub puterea întu-

Rugăciunea în epistolele pauline

nerecului și ne-a strămutat în împărăția Fiului iubirii sale” (Col. 1, 12—13). „Ne rugăm pururea pentru voi, ca Dumnezeu nostru să vă facă vrednici de chemarea sa... ca să se preamărească, în voi, numele Domnului nostru Iisus...” (II Tes. 1, 11—12).

În biserica creștină a fost continuată datina evreilor de a face rugăciuni la orele din zi și din noapte. „Trebuie să mâncăm, (Doamne), și să-ți mulțumim mai înainte de răsăritul soarelui și să ne rugăm ție din revărsatul zorilor” (Înțel. lui Sol. 16, 28). La rândul său, ap. Pavel mărturisește: „Noaptea și ziua ne rugăm cu ardoare...” (I Tes. 3, 10). De asemenea, este atestată rugăciunea întru multă răbdare, din timpul vegheii de noapte, slujitorii lui Dumnezeu făcându-se astfel cunoscuți (II Cor. 6, 4—5).

Unele rugăciuni de mulțumire, din epistolele pauline, sunt personale, spre exemplu: „Mai întâi mulțumesc Dumnezeului meu, prin Iisus Hristos, pentru voi toți, fiindcă credința voastră este vestită în toată lumea” (Rom. 1, 8). Altele sunt impersonale, ca următoarea: „Mulțumim lui Dumnezeu, Celui ce ne dă nouă biruința, prin Domnul nostru Iisus Hristos!” (I Cor. 15, 57).

Ca principal obiect al rugăciunii ap. Pavel a fost dorința de a-i vedea pe credincioșii săi: „... cerând, în rugăciunile mele, pururea, să am, prin voința lui... prilej de drum până la voi să vă văd” (Rom. 1, 10). Prin rugăciune, a cerut pentru efeseni (1, 17) duhul înțelepciunii: Dumnezeu Domnului nostru Iisus Hristos, Tatăl slavei, să vă dea vouă duhul înțelepciunii și al descoperirii, spre cunoștința lui”. Romanilor (15, 30) le-a cerut ap. Pavel, prin epistolă, și să se roage lui Dumnezeu pentru el: „Vă rog, fraților, pentru Domnul nostru Iisus Hristos și pentru iu-

birea Duhului Sfânt, să luptați pentru mine în rugăciunile voastre către Dumnezeu”.

Rugăciunea în duh, calitate a rugăciunii evanghelice (Ioan 4, 24), este calitate și a rugăciunii sf. ap. Pavel. Se cere prin aceasta, ca rugăciunea să fie lăuntrică, spirituală, să izvorască din adâncurile conștiinței, spre a se ridica spre Dumnezeu ca un strigăt al slăbiciunii, dar cu încredere și cu nădejde. Principiul interior mișcă sufletul, conducându-l pe calea evlaviei. Ca o condiție de bază, în adevărata rugăciune, omul renunță la propria voință și se încredințează în mâna Providenței, acționând în conformitate cu voința divină. Așa a propovăduit sf. ap. Pavel, convins fiind de adevărul filozofic, că în această lume nimic nu se întâmplă fără îngăduința voinței divine. Prin voința lui Dumnezeu a fost chemat Saul la apostolie (Efes. 1, 1). Este lăudată dărnicia creștinilor din Macedonia, care „ei singuri pe sine s-au dat Domnului, mai întâi și nouă, apoi, prin voința lui Dumnezeu” (II Cor. 8, 5). Cel mai eclatant exemplu l-a dat Domnul Hristos, care „după voia lui Dumnezeu... s-a dat pe sine pentru păcatele noastre” (Gal. 1, 4). Tot ap. Pavel precizează sentențios, că „voința lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră” (I Tes. 4, 3) (Ermoni V., op. cit., p. 43—45).

Tonul divin al rugăciunii, adică lucrarea lui Dumnezeu prin rugăciune, o găsim bine lămurită prin cuvintele sf. ap. Pavel, care vorbind despre zburciumul întregii firii, slăbiciune din cauza păcatului, zice: „Duhul vine slăbiciunii noastre într-ajutor, căci să ne rugăm nu trebuie, nu știm, ci singur Duhul se roagă pentru noi cu suspinuri negrăite... căci el se roagă pentru sfinți după voia lui Dumnezeu” (Rom. 8, 26-27). Marii închinători

creștini, referindu-se la această mărturisire a apostolului neamurilor, au afirmat, că rugăciunea nu este invenție omenească, ci revelație dumnezeiască, nu lucrare omenească, ci darul lui Dumnezeu (Heiler F., op. cit., p. 227). Duhul se roagă pentru noi, după voia lui Dumnezeu, iar „Hristos, cel ce a murit, ba mai bine cel ce a înviat... mijlocește pentru noi” (Rom. 8, 34), intervenții însă care nu se fac, fără voia noastră.

Ca dovadă a dragostei frățești, i se cere celui ce se roagă, să facă pomenirea aproapelui sau cel puțin să-și aducă aminte de el. „Nu încetez a mulțumi pentru voi — zice sf. ap. Pavel — pomenindu-vă în rugăciunile mele” (Efes. 1, 16) și cf. Rom. 1, 9. Rugăciunea este deci un mijloc puternic în favoarea credincioșilor și a slujitorilor Bisericii, spre a-l îndupleca pe Dumnezeu într-o cauză a adevărului și a dreptății.

În epistolele pauline este recomandată cu căldură rugăciunea reciprocă, adică deopotrivă să se roage unii pentru alții, spre a se reuși astfel „ca toți oamezii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vie” (I Tim. 2, 4) și cf. II Cor. 1, 11.

În rugăciunea sf. Pavel, se revărsa din belșug suflul puternic de care era străbătut acest suflet de apostol. Această rugăciune se adaptează tuturor împrejurărilor vieții religioase și tuturor nevoilor apostolatului la neamurile păgâne, spre a întretine comuniunea sufletească dintre credincioși.

Sf. ap. Pavel a fost pe deplin încredințat, că Mântuitorul, după moartea sa dureroasă și învierea sa biruitoare, s-a întors în cer, spre a lua locul de slavă, de unde mijlocește la Tatăl pentru noi. Iată de ce este adecvat corolarul lui V. Ermoni (op. cit., p. 62), care spune că — spre a învăța să te rogi — după ce l-ai ascultat pe Domnul Hristos, să intri în școala sf. ap. Pavel.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **Luni, 2 APRILIE 2001** — I.P.S. Sa a primit pe Dl. Valentin Hondrea din București.
- **Miercuri, 4 APRILIE a.c.** — I.P.S. Sa a primit pe Arhid. Ezechiel Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
- **Joi, 5 APRILIE a.c.** — I.P.S. Sa a primit pe Dl. Ing. pensionar Octavian Pătroi, fost angajat al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Sibiu.
— A primit pe Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.
— A primit pe Maica Eufrazia Bularcă și pe sora Irina Matei, angajate ale Schitului Păltiniș.
- **Duminică, 8 APRILIE** — **Duminică Floriilor** — I.P.S. Sa a asistat la Sf. Liturghie săvârșită în Catedrala Mitropolitană din Sibiu. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învățătură.
— In după-masa aceleiași zile I.P.S. Sa a primit la Reședința mitropolitană pe Dl. Dr. Liviu Telea și pe fiul acestuia Asistent univ. Dr. Marius Telea de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia.
- **Marti, 10 APRILIE a.c.** — I.P.S. Sa a participat la Sf. Liturghie săvârșită de P.S. Visarion Râșinăreanu, Episcop-vicar, în Capela Facultății de Teologie.
— A primit pe Ierom. Lavrentie de la Sf. Mănăstire Frâsinei și pe Dl. Director al Societății „COMPA” S.A., ing. Ioan Deac.
- **Vineri, 13 APRILIE a.c.** — I.P.S. Sa a acordat un interviu reporterului Adriana Hodârnu de la Radio Contact Sibiu, legat de Pastorală Invierii Domnului Iisus Hristos.
- **Duminică, 15 APRILIE a.c.** — „Sfintele Paști” — I.P.S. Sa a primit la Reședința mitropolitană în sala de protocol pe Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, Decanul Facultății de Teologie din Oradea, Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” Sibiu, Prof. Dr. Ilie Crăciun, Decanul Facultății de Medicină din Sibiu, preoți și profesori, slujitori ai Catedralei mitropolitane, preoți parohi din Sibiu, alte persoane care au ținut cu ocazia Sf. Paști să adreseze înalt Prea Sfințitului Mitropolit creștinească urare de „Hristos a înviat!” A fost de față P.S. Visarion Râșinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.
- **Luni, 16 APRILIE a.c.** — I.P.S. Sa a primit pe dl. Teodor Răpan, Director în Ministerul de Externe din București.
— A primit pe dl. Nicolae Lezăr din Sibiu.
- **Joi, 19 APRILIE a.c.** — I.P.S. Sa s-a deplasat la Mănăstirea „Constantin Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, vizitând șantierul de construcție a noii Academii Teologice.
- **Vineri, 20 APRILIE a.c.** — „Izvorul Tămăduirii” — Hramul Mănăstirii „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, I.P.S. Sa a participat la Sf. și dumnezeiască Liturghie oficiată de P.S. Visarion Râșinăreanu înconjurat de un număr de 70 de preoți și diaconi și o numeroasă asistență. La sfârșitul Sf. Liturghii I.P.S. Sa a rostit un cuvânt de învățătură.
— In după-masa aceleiași zile a primit pe Maica Stareță a Mănăstirii Cârțoara, Monahia Elisea Papacioc.
- **Sâmbătă, 21 APRILIE a.c.** — I.P.S. Sa a primit la Mănăstirea Brâncoveanu pe Dl. Nicolae Lazăr cu familia, din Sibiu.
- **Marti, 24 APRILIE a.c.** — I.P.S. Sa a primit la Reședința mitropolitană din Sibiu pe Protos. Gherasim Stavarache, duhovnicul Mănăstirii Rătești jud. Buzău și pe Pr. prof. Pană Sorin, Directorul Seminarului Monahal Rătești.
- **Miercuri, 25 APRILIE a.c.** — I.P.S. Sa a primit pe Ierom. Matei Bălaucă, preot slujitor la Mănăstirea Bohoț-Băcel, prot. Făgăraș.
- **Luni, 30 APRILIE a.c.** — I.P.S. Sa a primit pe Arhid. Ezechiel Oancea, Consilierul economic al Arhiepiscopiei.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

ALEASĂ CINSTIRE

Duminică, 6 mai a.c. la Sibiu, așezare pitorească din Mărginimea Sibiului, a avut loc un eveniment de excepție. Muzeului de icoane pe sticlă întemeiat aici prin strădania fostului preot paroh Zosim Oancea i-a fost atribuit numele acestuia.

Dimineața a fost oficiată în biserică satului cu hramul „Sf. Treime”, monument istoric și de artă, Sfânta Liturghie arhierescă de către P.S. Visarion Râșinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înconjurat de un ales sobor de preoți și diaconi. La slujbă au participat autorități civile și culturale ale județului Sibiu și mulți credincioși îmbrăcați în frumoase costume populare din Mărginime. În cuvântul său P.S. Sa, după tălcuirea Sf. Evanghelii, a făcut un portret venerabilului preot Zosim Oancea.

După oficierea Sf. Liturghii s-a mers în procesiune la sediul Muzeului de icoane pe sticlă aflat în grădina bisericii parohiale, unde P.S. Sa a bine urmat placă omagială așezată pe frontispiciul clădirii. Au luat cuvântul apoi reprezentanții ai Inspectoratului de Cultură Sibiu, ai Muzeului ASTRA din Sibiu, ai Prototopiatului Săliște, ai asociației Sibiel 2000, organizație locală care s-a și ocupat de organizarea acestei festivități.

La sfârșit a luat cuvântul nonagenarul preot Zo-

sim Oancea, care a reliefat crâmpiea din activitatea sa ca preot paroh la Sibiel și mai ales cu privire la înființarea acestui muzeu care este unic prin patrimoniul său.

De menționat că temelile acestui locaș de cultură au fost puse în anul 1970, mai întâi într-o clădire modestă din spatele vechii biserici, apoi construindu-se cu fonduri de la Consiliul Ecumenic al Bisericilor o modernă clădire cu etaj care adăpostește peste 700 de icoane pe sticlă vechi, zeci de cărți de cult de patrimoniu, obiecte de artizanat ș.a.

Sibiul, grație Muzeului de aici ca și bisericii sale, este cunoscut atât în țară cât și în străinătate, fiind vizitat anual de sute de turiști din Europa și de peste ocean.

Preotul Zosim Oancea este cunoscut și ca scriitor, având câteva cărți scrise, unele cu caracter autobiografic — a fost condamnat la 17 ani de temniță grea pe care i-a executat în întregime — apoi ca un predicator versat, fiind autorul unor volume de predici apreciate de slujitorii Bisericii.

De remarcat faptul că pe teritoriul Prototopiatului Ortodox Român din Săliște mai există încă două muzee bisericesti — cel din Cacova (Fântânele) și cel din Săliște de la Sediul Prototopiatului.

PARTICIPANT

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura Arhiepiscopiei Sibiului publică *Îndrumătorul Bisericesc* pe anul 2001 și retipărește *Octoiul Mic*.

Îndrumătorul anului 2001 pășește în al 149-lea an de apariție neîntreruptă la Sibiu (din 1852), încercând și de data aceasta să-și facă drum în conștiința clericilor și a credincioșilor de pe aceste meleaguri, readucându-le în memorie amintirea unor fapte mari ale înaintașilor și creștând pe fila prezentului faptele vremilor noastre, cu oamenii și problemele lor.

După o sută patruzeci și nouă de ani, încă viu și reținut, *Îndrumătorul Bisericesc* își păstrează calitatea de instrument de informație și de îndrumare a clerului și a credincioșilor noștri, și sperăm ca și acesta din 2001 să fi reușit să răspundă așteptărilor și încrederii cititorilor.

● Gala Galaction, *Opere*. Minunea din drumul Damascului. Sionismul la prietenii. Viața lui Eminescu. Meditare la Rugăciunea Domnească (vol. al VI-lea), ediție îngrijită, note și comentarii de Teodor Vărgolici, Editura Minerva, București, 2000, 405 pag.

E o carte care nu mai are nevoie de nici o prezentare. Este *Opera* în proză a scriitorului, bună pentru orice bibliotecă.

● Semnalăm lucrarea de doctorat: *Antropologia Sfinților Părinți Capadocieni*, de Asist. univ. Dr. Marius Telea, cu un bogat *Cuvânt înainte* semnat de Arhid. Prof. univ. Dr. Constantin Voicu (pag. 5-9), Ed. „Reîntregirea” Alba Iulia, 2001, 465 p.

„Lucrarea își propune prin folosirea de mijloace specifice Patrologiei ca disciplină istorică, prezentarea concepției despre om a celor mai importanți Părinți Capadocieni: Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie de Nazianz și Sfântul Grigorie de Nyssa, trăitori în veacul al IV-lea, cu precizarea învățăturilor comune dar și a diferențelor în abordarea acestei probleme. Criza de identitate a lumii contemporane a impus ca un imperativ de prim ordin reconsiderarea problemei omului, căruia atât filozofii cât și, moralistii au căutat să-i aducă o cât mai adecvată rezolvare. Iată de ce, din multitudinea de învățături și concepții despre om, autorul caută să aprofundeze gândirea și învățătura despre om a celor mai importanți Sfinți Părinți ai „veacului de aur” — Părinții Capadocieni — pentru care taina creștinătății este taina înomenirii lui Dumnezeu și a îndumnezeirii omului. În comuniune cu ceilalți Sfinți Părinți ai Bisericii ei au devenit apărători neînfricți ai demnității umane, au luptat spiritual împotriva păcatului și a patimilor individuale și colective care degradează pe om, lucrând pentru mântuirea lui”.

Este o lucrare solidă care își merită din plin aprecierea. Felicităm autorul și îi dorim putere de muncă.

● Constantin Necula publică cartea: *Iată, Mirele vine...* (predici și meditații duhovnicești radiodifuzate) — perioada Triodului și a Pentecostarului — apare cu un *Cuvânt înainte* de P.S. Visarion Râșinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Editura „Tehnopress”, Iași, 2001, 195 p.

Este o carte de predici care răspund necesităților vremii. Îi dorim autorului tot succesul pentru viitor.

● Editura Diecezană Caransebeș publică cartea: *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase* de P.C. Pr. prof. Dr. Ene Branște și Prof. Ecaterina Branște, tipărită cu binecuvântarea P.S. Laurențiu, Episcopul Caransebeșului, care și deschide acest *Dicționar* cu un *Prinos de recunoștință*, pag. 3-4.

Cuvântul înainte aparține D-lui Acad. Virgil Cândea care printre altele spune: „Cartea de față a fost întocmită cu rigoare, și mai ales cu intenția folosului ei duhovnicesc, cu gândul permanent și bine intenționat la cititorii care o vor folosi în scopuri educative și culturale, și în primul rând pentru împlinirea lor spirituală. Dicționarul de informație religioasă s-au mai publicat și, probabil se vor mai publica la noi, din diverse perspective și cu felurite scopuri. Cel de față are privilegiul unei tradiții doctrinare și al unei binecuvântări unice”.

Iată ce scrie în prefața D-na prof. Ecaterina Branște: „Problemele dezbătute au caracter instructiv-informativ și, îmbrăcate adesea în haina catehezei, ele urmăresc și un scop educativ-formativ, în spiritul doctrinei și moralei creștine (prin ilustrarea cu texte din rugăciunile cultice și din scrierile Sfinților Părinți). Credinciosul dornic să cunoască și să înțeleagă îndatoririle sale, prevăzute de învățăturile și ritualurile Bisericii (Ortodoxe, în special) va afla aici îndrumările și lămuririle necesare legate de: Sfintele Taine (Botez, Împărtășanie, Sf. Mir, Spovedania, miracolul Sfântului Maslu, etc.), rânduielile pentru sfârșitul vieții omului, cu ritual tradițional: rugăciuni (stălpii), parastase și pomeni, vămile văzduhului, Judecata de apoi, raiul și iadul (în concepția creștină și a altor religii), slujbe și ierurgii care intră în practica vieții creștine (sfeștăni, acatiste, sărindare, soroace ș.a.); învățături despre: post, sărbători, icoane, calendar, importanța slujbelor

bisericești (explicarea Sfintei Liturghii). În scop informativ, unii termeni se referă la: organizarea bisericească, treptele clerului creștin (cu specificul fiecărei confesiuni) și clerul altor religii; probleme de istorie universală (privind: sinoade, apariția confesiunilor creștine și a sectelor — cu doctrinele lor); istoria religiilor, cu doctrinele și specificul lor; arta religioasă (stiluri arhitectonice bisericești, iconografie, muzică psaltică, veșminte sacerdotale); cele mai importante mănăstiri din România, vestite biserici din București etc., mitologie și folclor religios, precum și variate noțiuni legate de viața religioasă și formele ei de manifestare.

Este o carte necesară oricui, fie din domeniul religios, fie din cel laic. E o carte binefăcătoare și clarificatoare.

● *Patericul Mănăstirii Ciolanu*. La 400 de ani de la atestarea documentară (1600-2000). Lucrare și studiu introductiv de P.C. arhim. dr. Iosaf Popa, Editura „Valahia”, București, 2000, 222 pag.

Lucrarea se bucură de un *Cuvânt înainte* semnat de P.S. Eftimie Luca, episcopul Romanului, care spune următoarele: „Într-adevăr lucrarea părintelui Iosaf este o înregistrare directă auditivă și vizuală a luminatelor figuri duhovnicești cu care autorul și smerenia noastră am viețuit, am dialogat cu aceștia față de față, le-am sorbit poveștile și ne-am străduit să-i urmărim fiecare în felul nostru în locurile și condițiile rânduite de Dumnezeu. Astfel împlinim cuvântul „Aduceți-vă aminte de mămărie (adică înaintașii) voștri...; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința” (Evr. 13, 7).

E o carte pe care numai părintele Iosaf o putea scrie. Îl felicităm și o recomandăm tuturor viețuitorilor din mănăstiri.

Ne pare bine că îl amintește aici și pe părintele Dometie Manolache, care mi-a fost coleg și cu care am și intrat în monahism îndată după licență, la Mănăstirea Prislop în anul 1949. A fost un mare om și e păcat că l-a luat Dumnezeu atât de devreme.

● *Biserica și neamul în diaspora*, de Mircea Basarab, Editura „Limes”, Cluj, 2001, 270 pag.

Cartea cuprinde șase capitole: I. *Amvonul Românesc în Diaspora*; II. *Biserica și Lumea*; III. *Diaspora Românească*; IV. *Evangheliile și Cultura*; V. *Hristos în mijlocul nostru*; VI. *Biserica Ortodoxă și unitatismul*.

Iată ce spune autorul în *Cuvântul înainte*: „Majoritatea temelor tratate constituie răspunsuri la diferite întrebări cu care am fost confruntat de-a lungul anilor din partea credincioșilor, dar și din partea germanilor, în mijlocul cărora trăiesc de mai bine de 25 de ani. Alte teme mi-au fost sugerate de preocupările mișcării ecumenice sau de evenimentele din istoria Bisericii Ortodoxe Române. Cele mai multe dintre ele au rămas până azi actuale, fapt ce m-a determinat să le public în volum și, pe această cale, să le încredințez celor ce au ridicat întrebările, ca și celor ce m-au ascultat, în speranța că cel puțin pentru o parte dintre ei vor fi încă de folos”.

Această carte este bună mai ales pentru străini, dar tot atât de bună și pentru cei din țară.

● Sf. Ambrozie, *Viua va fi sufletul meu*, părți alese din Comentariul la Psalmul 118, traducere, adaptare și introducere de Pr. asistent Constantin Necula, cu un *Cuvânt înainte* de P.S. Visarion Râșinăreanu, Editura Oastea Domnului — Sibiu, 2000.

Este o nouă lucrare a părintelui Constantin Necula de la Facultatea de Teologie din Sibiu care a văzut lumina tiparului de curând.

În *Cuvântul înainte*, P.S. Visarion spune:

„Dintre lucrările sale, Comentariile la Psalmii lui David s-a bucurat și se bucură de o atenție deosebită. Sf. Ambrozie, la fel ca și alți Sfinți Părinți, s-a aplecat cu dragoste și cu venerație asupra acestei cărți de căpătâi a evlaviei creștine și mai ales ortodoxe, care este *Psaltirea*. Și aceasta, pentru că și atunci, în vechime, ca și astăzi, *Psaltirea* era cartea nelipsită a fiecărui creștin care tindea spre desăvârșire întru sfințenie.

Avem bucuria de a saluta apariția în limba română a unor părți alese din Comentariul la Psalmul 118 al Sf. Ambrozie prin osărdia P.C. Pr. asist. univ. drd. Constantin Necula, de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu. Acest psalm, cel mai lung dintre cei 150 de psalmi, se constituie în catisma a 17-a din cuprinsul *Psaltirii*. El este citit la toate slujbele de noapte din mănăstiri. În cadrul rânduielii Miezonopticii, la slujba înmormântării mirenilor, iar versetele sale se citesc în taină înaintea troparelor Prohodului Domnului, în Vinerea cea Mare”.

E o carte ce se recomandă de la sine pentru toți iubitorii de frumos și de liniște sufletească.

ANTONIE P.